

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΧΡΙΣΤ. ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΑΓΩΓΗΣ & ΔΙΑΠΟΙΜΑΝΣΕΩΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ & ΑΓΩΓΗ»

***«Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ
ΓΥΝΑΙΚΟΣ. ΤΙ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΥΠΑΡΧΕΙ»***

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΤΖΑΛΑΣ

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 22508

ΑΘΗΝΑ 2008

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών «Ποιμαντική Θεολογία και Αγωγή» του τομέα Χριστιανικής Λατρείας Αγωγής & Διαποιμάνσεως του τμήματος κοινωνικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών ασχοληθήκαμε κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του ακαδημαϊκού έτους 2002-003 με θέματα που αφορούσαν τη συμβουλευτική των φύλων στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Μέσα από μια σειρά μαθημάτων και συζητήσεων προσπαθήσαμε να επικεντρώσουμε την προσοχή μας σε θέματα που αφορούν κυρίως στην θρησκευτικότητα των δύο φύλων, ασχολούμενοι ο καθένας μας ξεχωριστά και πάντα υπό την καθοδήγηση και την βοήθεια του καθηγητού μας, κ. Αλέξανδρου Σταυρόπουλου, με διαφορετικές πτυχές του φαινομένου. Μία από τις πτυχές αυτές που θεωρήσαμε ότι θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας είναι και «Η γυναίκα στην Καινή Διαθήκη. Διαφοροποίηση ανδρός και γυναικός. Τι τυπολογία θρησκευτικότητας υπάρχει», θέμα το οποίο θα μας απασχολήσει και στην παρούσα εργασία.

Το θέμα της εργασίας αποτελείται από τρία μέρη. Ξεκινώντας θελήσαμε να αναδείξουμε και να αναλύσουμε την αντιμετώπιση του «γυναικείου προβλήματος» από τον Ιησού Χριστού. Η διδασκαλία του Κυρίου είναι πάνω από οποιαδήποτε διάκριση επομένως και πέρα της διακρίσεως των δύο φύλων. Σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία, όπως ήταν η ιουδαϊκή, ο Χριστός τονίζει πως η γυναίκα δεν πρέπει ποτέ να γίνει αντικείμενο στις επιθυμίες των ανδρών¹. Ο Ιησούς έσπασε το «φράγμα» της πατριαρχικής παράδοσης και προκατάληψης, αγάπησε την γυναίκα και την εξύψωσε και αυτό ακριβώς το γεγονός θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε μέσω του πρώτου κεφαλαίου αυτής εδώ της εργασίας.

Στο δεύτερο μέρος της προσπάθειας μας να δούμε τη θέση της γυναίκας στην Καινή Διαθήκη, προσπαθήσαμε να αναλύσουμε τη ετερότητα ανδρός και γυναικός στην Καινή Διαθήκη μέσα από το πρίσμα της διδασκαλίας του Αποστόλου Παύλου.

---

¹ Ματθ. 5, 27-28.

Όπως είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς μια τέτοια προσπάθεια μόνο εύκολη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί, λόγω του εύρους των κειμένων και των αναλύσεων του Αποστόλου, ωστόσο ο ειδικός χαρακτήρας αυτών των κειμένων και κυρίως οι ποιμαντικές προτροπές του Παύλου θεωρήθηκαν απαραίτητες για την ανάλυση και την τεκμηρίωση του εγχειρήματος μας.

Στο τρίτο και τελευταίο κομμάτι της φροντιστηριακής εργασίας μας, επιχειρείται μια ιδιαίτερη αναφορά σε γυναικεία πρόσωπα της Καινής Διαθήκης. Στο νέο κόσμο καλούμαστε να μετάσχουμε όλοι, άνδρες και γυναίκες, χωρίς διάκριση, αφού έχουμε κοινό Πατέρα, το Θεό. Η ατελείωτη σειρά γυναικείων μορφών στη ζωή της Εκκλησίας – Χριστιανές μητέρες, διακόνισσες, μάρτυρες, μοναχές, ιεραπόστολοι – με κορυφαία τη μητέρα του Κυρίου – επιβεβαιώνει ότι στο καινούργιο κόσμο της Βασιλείας του Θεού δεν παίζουν καθοριστικό ρόλο τα φύλα!

Καταλήγοντας και από τη θέση αυτή θα θέλαμε να εκφράσουμε τις βαθύτατες ευχαριστίες μας προς τον αξιότιμο καθηγητή μας, κ. Αλέξανδρο Σταυρόπουλο που επιμελήθηκε για την ολοκλήρωση της παρούσης εργασίας, αλλά και για τη δυνατότητα που μας έδωσε να ασχοληθούμε με το αντικείμενο που διεύρυνε ακόμη περισσότερο τους ορίζοντες μας πάνω σε θέματα συμβουλευτικής ποιμαντικής των δύο φύλων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ..... Σελ 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....Σελ 3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ..... Σελ 5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ «ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ» ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ..... Σελ 9

Η ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝΑΘΡΩΠΗΣΑΝΤΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΡΟΧΗ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ

ΧΑΡΙΤΟΣ ΕΞ' ΙΣΟΥ ΣΕ ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.....Σελ 10.

ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.....Σελ 11

ΓΥΝΑΙΚΕΣ «ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ» ΣΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ....Σελ 15.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (ΜΑΤΘΑΙΟΥ 28, 1-10).....Σελ 17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ...Σελ 20

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ..... Σελ 24

**Η ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΕΣ
ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ..... Σελ 25**

**ΚΑΙ ΤΟ ΕΦΑΡΜΑΤΟ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΣΥΝΗΓΟΡΕΙ ΥΠΕΡ ΤΗΣ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΑΥΤΩΝ..... Σελ 26**

Η ΙΣΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ...Σελ 30

**Η ΙΣΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΤΟΥΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ..... Σελ 30**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Η ΜΑΡΙΑ ΠΑΡΘΕΝΟΣ, ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.....Σελ 33

ΜΑΡΙΑ Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ.....Σελ 36

ΜΑΡΙΑ & ΜΑΡΘΑ (ΑΔΕΡΦΕΣ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ).....Σελ 39

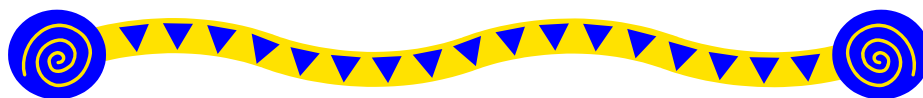
ΑΝΝΑ Η ΠΡΟΦΗΤΗΣ.....Σελ 41

Η ΑΓΙΑ ΑΝΝΑ.....Σελ 41.

ΟΙ ΜΥΡΟΦΟΡΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.....Σελ 42

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....Σελ 44

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....Σελ 46

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ισότητα συνιστά από αρχαιότατους χρόνους το σύνθημα ποικίλων προσπαθειών χειραφετήσεως των γυναικών. Τούτο σημαίνει ότι η ισότητα των δύο φύλων ήταν ανέκαθεν το πλέον δυσεπίλυτο κοινωνικό πρόβλημα, την επίλυση και την διευθέτηση του οποίου προέβαλλαν διάφοροι ως ουσιαστικό χαρακτηριστικό της ιδεώδους κοινωνίας και ως βασική απαίτηση του αληθινού πολιτισμού. Με αυτό τον τρόπο κατανοούνται και οι από αιώνες καταβληθείσες ως προς αυτό το θέμα ποικίλες προσπάθειες νομοθετών², φιλοσόφων, ηθικολόγων, κοινωνιολόγων, πολιτικών αλλά και εκπροσώπων διάφορων θρησκειών³. Χαρακτηριστική αποβαίνει η προς την Ίσιδα, Θεά της Αιγύπτου, πανηγυρική διακήρυξη οπαδών της: «*Σύ γυναιξίν ἴσην τήν δύναμιν τῶν ἀνδρῶν ἐποίησας*» .

Οι πανάρχαιες αυτές φεμινιστικές προσπάθειες είχαν και κατά τους νεότερους χρόνους αξιόλογους σταθμούς. Οι σημαντικότεροι τούτων ήταν η Γαλλική Επανάσταση του 1789⁴ και οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι⁵. Την ισότητα των δύο φύλων

---

² Πρβλ. G. Delling, Paulus – Stellung zu Frau und Ehe, Stuttgart 1951, 2-3. Ενταύθα ο λόγος περί των από του δ' π.Χ. (εις Αθήνας) και από του β' π.Χ. αιώνων (εις Ρώμην) γενομένων προσπαθειών χειραφετήσεως των γυναικών.

³ Περί της εξέχουσας θέσεως των γυναικών ως μητέρων, βασιλισσών, συζύγων, αδελφών, θυγατέρων κλπ. , εις τα μυστήρια της Σαμοθράκης, της Ελευσίνας, της Ίσιδος, του Διονύσου, όρα Schneider ενθ' αν. I, 691. Η διάδοση λ.χ. του Μοναχισμού στην Ευρώπη οφείλεται σε αυτές τις δυναμικές γυναίκες της αιρέσεως αυτής. Βλέπε αυτόθι I, 673.

⁴ Ο σοσιαλιστικός φιλελευθερισμός του 19^{ου} μ.Χ. αιώνας, όπως και η βιομηχανική ανάπτυξη της ζωής ευνόησαν τα νεότερα φεμινιστικά κινήματα. Το έργο του Stuart Mill, *The subjection of the Women*, London 1869, εξέφρασε αποφασιστικά το πνεύμα της νέας πραγματικότητας, συνέβαλε δε αποφασιστικά στην κατάργηση της συζυγικής εξουσιοδοτήσεως και στην προβολή του δικαιώματος ψήφου και για τις γυναίκες.

⁵ Ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος αποτέλεσε μεγάλο σταθμό στην προβολή της ισότητας της γυναίκας μέσω της προσλήψεως πολλών γυναικών σε θέσεις ανδρών εργοστασίων, επιχειρήσεων, δημοσίων διοικητικών και επιστημονικών αρμοδιοτήτων.

σήμερα επηρεάζουν αποφασιστικά, αφ' ενός η ραγδαία κοινωνική αλλαγή, αφ' ετέρου η αντάξια του ανδρός, εμφάνιση της γυναίκας σε όλες τις θέσεις και σε όλα τα αξιώματα της δημόσιας ζωής, στις κοινωνίες όλων των λαών. Για αυτό το λόγο και τα θέματα της ισότητας των γυναικών προς τους άνδρες απασχολούν όχι μόνο τα φεμινιστικά κινήματα, αλλά και τους επίσημους διεθνείς οργανισμούς και τη νομοθεσία των διαφόρων χωρών καθώς ακόμα και τα ίδια τα Συντάγματα των πλέον προηγμένων κρατών⁶.

Η Ορθόδοξος Εκκλησία έχοντας ως οδηγό της τις Γραφές αποδίδει μεγάλη τιμή στη γυναίκα⁷. Είναι η μητέρα κατά το πρότυπο της Παναγίας, είναι η αγωνίστρια υπέρ πίστεως κατά το πρότυπο των γυναικών Αγίων και λειτουργικά, συμβολικά και εορταστικά δεν είναι διόλου παραμελημένη. Τις ίδιες τιμές απολαμβάνουν οι άνδρες Άγιοι με τις γυναίκες Άγιες ενώ και η ίδια η Καινή Διαθήκη δε παραγνωρίζει τη σπουδαιότητα της. Η πρώτη εμφάνιση του Κυρίου μετά την ανάσταση Του, γίνεται σε γυναίκα. Ο Ιησούς προστατεύει την αμαρτωλή πόρνη από το λιθοβολισμό με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζει οποιονδήποτε αδικημένο. Στην ακολουθία Του κατά το κήρυγμα Του, υπάρχουν γυναίκες.

Η ορθόδοξος Εκκλησία αποδίδει μεγάλη τιμή στη γυναίκα. Είναι η μητέρα στο πρόσωπο της Παναγίας

---

⁶ Βλ. ΧΟΥΒΑΡΔΑ Γ., *Η συνταγματική προστασία της ισότητας των δύο φύλων και του θεσμού του γάμου και της οικογένειας*, Αθήνα 1978.

⁷ Ενδιαφέρουσα μελέτη είναι η εξής: ΑΔΑΜΤΖΙΛΟΓΛΟΥ Ε., *Ουκ ενι άρσεν και θηλυ – Τα βασιλικά χαρίσματα των δυο φύλων*, Θεσσαλονίκη, 1998.

Ο Παύλος υμνεί την αγάπη και χρησιμοποιεί τις γυναίκες της πατριαρχικής περιόδου για να μεταφέρει υψηλές έννοιες με μεταφορικούς όρους⁸. Υπάρχουν μαρτυρίες από τις Πράξεις για γυναίκες που μετέχουν στο αποστολικό έργο. Στην Αποκάλυψη η Αγία Ιερουσαλήμ παρομοιάζεται με γυναίκα, κάτι που μας θυμίζει την έντονη αλληγορία στο Άσμα Ασμάτων. Περνώντας από τους χρόνους της Καινής Διαθήκης και τα πρώτα χρόνια του κηρύγματος, φτάνουμε στην ύστερη ρωμαϊκή περίοδο και το κράτος που έμελλε να γίνει το Βυζάντιο. Η Αγία Ελένη τιμάται από την Εκκλησία, ενώ ταυτόχρονα είναι αυτή που στηρίζει τον υιό της Κωνσταντίνο και τον καθοδηγεί στο Χριστιανισμό. Ο ύμνος της Κασσιανής δεν αφορά μόνο την αμαρτωλή γυναίκα που μετανοεί και θρηνεί σπαραχτικά για τα αμαρτήματα της, αλλά και τον κάθε πιστό που συνειδητοποιεί τα λάθη του και ζητά μέσω της πραγματικής μετάνοιας, συγχώρεση για τα ολισθήματα και τις αμαρτίες του.

Ο θρήνος της Θεοτόκου για την Σταύρωση του Υιού της, τονίζει και δοξάζει τη μητρική αγάπη, αποκλειστικό προνόμιο της γυναίκας...

Η Αγία Γραφή τοποθετεί το θέμα της ισότητας των δύο φύλων στο κέντρο του σχεδίου της Θείας Πρόνοιας περί δημιουργίας και προορισμού του κόσμου. Με άλλα λόγια, η ισότητα των δύο φύλων, ως προσώπων ομοούσιων, εκφράζει και αντανακλά στον κόσμο τις προσωπικές σχέσεις των προσώπων της Αγίας Τριάδος, κατ' εξοχήν δε, την ομοουσιότητα και την ισοτιμία τους. Και αυτό, διότι «Πατήρ», «Υιός», «Αγιο Πνεύμα», «Ανήρ» και «Γυνή» είναι τα μόνα όντα, τα οποία έχουν προσωπική

---

⁸ Βλ. Ρωμ. 4, 19 & 9, 9. Επίσης Εβρ. 11, 11.

υπόσταση, από την οποία εξαρτάται άμεσα η τάξη, η αρμονία και αυτός ακόμη ο ίδιος ο προορισμός του σύμπαντος. Αυτά στην ουσία προβάλλονται και υπαγορεύονται από την Αγία Γραφή για τον άνθρωπο, δηλαδή τον άνδρα και την γυναίκα, που τους τοποθετεί στην κορυφή και τον σκοπό της Θείας Δημιουργίας.

Κατά τη Διδασκαλία του Ιησού Χριστού⁹, η πληροφορία κατά την οποία ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο αρσενικό και θηλυκό έχει κεφαλαιώδη αξία¹⁰. Η πληροφορία αυτή σημαίνει ότι ο Ιησούς Χριστός αναγνώριζε τον άνδρα και τη γυναίκα ως ισάξιες και ισοδύναμες υποστάσεις, σαν, δηλαδή, δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, μέσω των οποίων καθορίζεται εξ' ίσου η αξία αυτού. Για το σκοπό αυτό η Αγία Γραφή προβάλλει με αυτό τον τρόπο αυτή τη δυσπρόστατη παρουσία του ανθρώπου πάνω στη γη ως μια ενότητα, η οποία δεν είναι δυνατόν να γίνει κατανοητή χωρίς την αποδοχή της ισότητας του άνδρα και της γυναίκας...

---

⁹ Ματθ. 19, 4 Μαρκ. 10, 6, πρβλ. Γεν. 1, 27.

¹⁰ Πρβλ. Γρηγορίου Νύσσης, περί κατασκευής του ανθρώπου 16, Migne E.Π. 44, 188: «Ο πρώτος Αδάμ ουράνιος, αγνός και άφυλος, έλαβε σώμα διά της αμαρτίας...»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ «ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ» ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟ

Η Διδασκαλία του Κυρίου Ιησού Χριστού, τουλάχιστον η διασωθείσα, δεν φαίνεται να εξετάζει το λεγόμενο «γυναικείο πρόβλημα», από θεωρητικής και συγκεκριμένης άποψης. Ήταν όμως ποτέ δυνατόν να αφήσει την γυναίκα εκτός της αγάπης του ο Ιησούς, ο Θεός της αγάπης; Είναι γεγονός ότι ούτε στην επί του Όρους Ομιλία Του, όπου τίγονται πλήθος βασικών θεμάτων, δίνονται πληροφορίες σχετικά με το θέμα των γυναικών. Πολλές όμως έμμεσες πληροφορίες και πολύ περισσότερο η ίδια η «Πράξις» του Κυρίου πληροφορούν το ενδιαφέρον του Κυρίου για το θέμα της αντιμετώπισης των γυναικών. Η διδασκαλία του Κυρίου, η οποία πέρα από το χώρο και το χρόνο, είναι και πάνω από οποιαδήποτε διάκριση, την οποία γνώρισαν στο χρόνο οι άνθρωποι, επομένως είναι και πέρα της διακρίσεως των δύο φύλων, καθένα από το οποία ως αυτοτελές και ίδιον «εγώ», πλάσθηκε κατ' εικόνα του αυτού πρωτοτύπου, του Θεού και επομένως τυγχάνει αυτεξούσιο όν και κατά συνέπεια ελεύθερη ύπαρξη...

Η υπό του ενανθρωπήσαντος Ιησού Χριστού παροχή της Θείας χάριτος εξ' ίσου σε άνδρες και γυναίκες.

Όπως παρατηρεί ο Απόστολος Παύλος ο Ιησούς Χριστός ενσαρκώθηκε «*ότε έγένετο τό πλήρωμα του χρόνου*», στο αποκορύφωμα δηλαδή της πνευματικής και ηθικής κρίσεως των σχέσεων ανδρός και γυναικός. Η κατάσταση που επικρατούσε τότε όχι μόνο στα ειδωλολατρικά έθνη, αλλά και στον ίδιο περιούσιο λαό του Ισραήλ, ήταν καθ' όλα αντίθετη προς τους νόμους και το θέλημα του Θεού. Η γυναίκα θεωρούταν κατά κανόνα αντικείμενο των απολαύσεων και της απλής εξυπηρετήσεως του ανδρός, γι' αυτό το λόγο και σπάνια υπερείχε της πόρνης και της δούλης. Κάθε εξαίρεση εξέφραζε περισσότερο την πρόνοια του Θεού και όχι την ανωτερότητα της ηθικής διαθέσεως των ανδρών έναντι των γυναικών.

Το μέγεθος της κρίσεως αυτής εκφράζει από μόνη της η ίδια η ενσάρκωση του Ιησού Χριστού εκ της αειπάρθενου Θεομήτορος. Μέσω του υπέρτατου αυτού μυστηρίου της Θείας ενσαρκώσεως εξαγιαζονται τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες. Τούτο σημαίνει ότι ο Ιησούς Χριστός αντιμετώπισε Θεϊκάς το θέμα της αποκατάστασης της ισότητας του ανδρός και της γυναικός δια μέσω της προσωπικής Του ενανθρωπήσεως, λαμβάνοντας σάρκα εκ των πανάχραντων σπλάχνων της Θεομήτορος, με τρόπο αντίστροφο προς την δημιουργία της Εύας από την πλευρά του Αδάμ. Αυτό σημαίνει ότι το σώμα της γυναίκας, το οποίο ανθρωπολογικά είναι εξαρτημένο από το σώμα του άντρα, δημιουργήθηκε από το Θεό με την προοπτική και της εξ' αυτού Θείας ενσαρκώσεως. Όπως η Εύα έφερε στα σπλάχνα της το λίκνο της ανθρώπινης ζωής, όπως άλλωστε δηλώνει και το όνομα της, έτσι και η Θεοτόκος επανάφερε στα σπλάχνα της, μέσω της τέλει υποταγής στο θέλημα του Θεού και της απόλυτης προσωπικής αγνότητας της, την αμίαντη λειτουργία της Θείας μητρότητας. Με αυτό τον τρόπο έγινε το αγνότερο πρόσωπο του γυναικείου φύλου, η σκηνή του μεγαλύτερου θαύματος ουρανού και γης, για την αποκατάσταση, εξαιτίας της αμαρτίας, των κακών σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων.

Το θαύμα αυτό έχει τις προεκτάσεις του στην κατάσταση και τη ζωή της ίδιας της Εκκλησίας του Χριστού, ακριβώς διότι αυτή είναι το σώμα του Χριστού, στο

οποίο εξαγιαζονται εξ' ίσου άντρες και γυναίκες, ακόμη και οι σαρκικές σχέσεις, μέσω του χριστιανικού γάμου και της χριστιανικής οικογένειας. Γάμος και οικογένεια προβάλλονται μέσω του απολυτρωτικού και μέσω της διδασκαλίας του Ιησού Χριστού ως μυστήρια υπέρτατα του Θεού και της Εκκλησίας. Μέσω αυτών ο Ιησούς Χριστός πλούτισε πάλι και προίκισε τις σχέσεις μεταξύ άνδρός και γυναίκας με την Θεϊκή Του αγάπη¹¹, η οποία αποβαίνει και αποδεικνύεται και για τους δύο, τόσο για τον άνδρα όσο και για τη γυναίκα, ο «σύνδεσμος»¹² της προσωπικής τους τελειότητας.

Πώς αντιμετώπισε ο Ιησούς τις γυναίκες

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω όταν μελετάει κανείς τη Βίβλο, διαπιστώνει ότι οι περισσότεροι άνδρες στη βιβλική εποχή δεν είχαν σε μεγάλη υπόληψη τις γυναίκες. Μετρούσαν την αξία τους αποκλειστικά και μόνο σε σχέση με την ικανότητα τους να υπηρετούν. Αυτό φαίνεται καθαρά σε μια δημοφιλή προσευχή της εποχής του Ιησού Χριστού που έλεγε το εξής: «Κύριε, σε ευχαριστώ που δεν είμαι ούτε ειδωλολάτρης, ούτε σκύλος, ούτε γυναίκα...».

Σε αντίθεση με τους σύγχρονους του, ο Ιησούς πάντα ήξερε τη θέση των γυναικών, παρόλο που αυτό σήμαινε εναντίωση στο κατεστημένο. Η επαφή του Ιησού με τις γυναίκες γινόταν κυρίως σε προσωπική βάση, όπως γίνεται με μας σήμερα. Κάποιες φορές ήταν μια στιγμή λατρείας και δοξολογίας, όπως τη βίωσε η γυναίκα στο σπίτι του Σίμονα¹³, ή μια εποχή θλίψης και οδύνης, όπως αυτή για τη χήρα στη Ναβ¹⁴. Υπήρξαν περιστάσεις ευγενικής επανόρθωσης, όπως η στιγμή που

---

¹¹ Εφ. 5, 25-39.

¹² Κολ. 3, 14.

¹³ Μαρκ. 14, 3-9.

¹⁴ Λουκ. 7, 11-15.

συγχώρησε τη γυναίκα που διέπραξε μοιχεία¹⁵ και στιγμές προσωπικής διδασκαλίας, όπως αυτή με τη γυναίκα στο πηγάδι του Ιακώβ¹⁶. Όποιες και αν ήταν οι περιστάσεις, ο Ιησούς ήρθε σε επαφή με αυτές τις γυναίκες όπως ακριβώς έρχεται σε επαφή με εμάς σήμερα: κοιτάζοντας μας στα μάτια, πρόσωπο με πρόσωπο, καρδιά με καρδιά, ψυχή με ψυχή.

Ο Ιησούς δεν απειλούνταν από τις γυναίκες. Η ασφάλεια της σχέσης Του με τον Πατέρα Του και η βεβαιότητα της ταυτότητας Του, Του έδιναν τη δυνατότητα να εξυψώσει τις γυναίκες στη θέση που τους άξιζε, δίχως να ανησυχεί για το τί σκεφτόταν η κοινωνία.

Οι πράξεις του Ιησού προς τις γυναίκες ταίριαζαν στο πλαίσιο του σχεδίου του Θεού για τη ζωή Του. Η Παναγία επιβεβαίωσε αυτό το γεγονός, λίγο μετά την αναγγελία του Αρχαγγέλου Γαβριήλ ότι θα έφερνε στον κόσμο το Μεσσία. Στον ύμνο τον οποίο ονομάζουμε Ύμνο της Παρθένου Μαρίας μνημονεύει τα λόγια της Άννας και διακηρύσσει το λειτούργημα του Ιησού να εξυψώσει τους φτωχούς, τους καταπιεσμένους, τους πεινασμένους. Οι γυναίκες ανήκαν με βεβαιότητα σε αυτές τις κατηγορίες.

Στην κατά Ματθαίον γενεαλογία του Ιησού επίσης αποκαλύπτεται η επιθυμία του Θεού να αναβαθμίσει τη θέση των γυναικών στην κοινωνία. Συμπεριλαμβάνονται τέσσερις γυναίκες, αν και το παρελθόν τους ήταν ιδιαίτερα αμαρτωλό και διεφθαρμένο: Η Ταμάρ, μια χήρα χωρίς παιδιά, που περίμενε να παντρευτεί έναν αδερφό του νεκρού συζύγου της, τελικά μεταμφιέστηκε σε πόρνη, για να αποπλανήσει τον πεθερό της, τον Ιούδα, και να αποκτήσει έτσι απογόνους από την οικογένεια του¹⁷.

Η Ραμπάχ, μια γυναίκα από την Ιεριχώ, που ήταν γνωστή πόρνη, έκρυψε ανθρώπους του Θεού διατρέχοντας η ίδια έτσι σοβαρό κίνδυνο¹⁸. Η Ρούθ, μια

---

¹⁵ Ιωαν. 8, 2-11.

¹⁶ Ιωαν. 4, 5-42.

¹⁷ Γεν. κεφ. 38.

¹⁸ Ιησού του Ναυή 26, 15-25.

Μωαβίτισσα, η οποία εξαιτίας της καταγωγής της δε θα μπορούσε να έχει θέση στο λαό του Ισραήλ, είδε να αλλάζει η ζωή της με το Μπόαζ, το αρχέτυπο του Χριστού. Έγινε η γιαγιά του βασιλιά Δαβίδ¹⁹. Τέλος η Βηθσαβεέ, η οποία είχε διαπράξει μοιχεία με το βασιλιά Δαβίδ, γέννησε αργότερα το Σολομώντα²⁰.

Με το να συμπεριλάβει αυτές τις γυναίκες στο γενεαλογικό δέντρο του Χριστού, ο Θεός ταυτίστηκε με τους αμαρτωλούς και τους καταπιεσμένους. Εξύψωσε τις γυναίκες αυτές σε θέσεις τιμής και σεβασμού και τις χρησιμοποίησε για να εκτελέσει τους σκοπούς Του.

Τα τέσσερα Ευαγγέλια αναφέρουν ότι ο Ιησούς έκανε το ίδιο. Επειδή στην εποχή Του οι γυναίκες βρίσκονταν σε χαμηλή κοινωνική θέση, Εκείνος σκόπιμα έστρεψε την προσοχή Του στη δική τους λύτρωση και αποκατάσταση. Απέδειξε επίσης ότι οι γυναίκες μπορούσαν να ενσωματωθούν στο λειτούργημα Του. Όταν ο Ιησούς και οι Απόστολοι Του ταξίδευαν στη χώρα, για οικονομική στήριξη, ενθάρρυνση και πρακτική βοήθεια βασιζόνταν στην καλοσύνη μιας ομάδας γυναικών. Ο Ιησούς επέλεξε να μεταδώσει μερικά από τα πιο σημαντικά διδάγματα Του σε γυναίκες – στη Μάρθα, όταν πέθανε ο αδελφός της²¹, στη γυναίκα από τη Σαμάρεια²² και στη Μαρία τη Μαγδαληνή, τον πρώτο άνθρωπο που Τον είδε μετά την Ανάσταση Του²³.

Ο Ιησούς μας δίδαξε το νόημα της λατρείας, όταν άφησε τη γυναίκα στο σπίτι του Σίμωνα να Του αλείψει τα πόδια με πανάκριβο μύρο²⁴. Εναντιώθηκε στην κοινωνία που έκρινε με δυο μέτρα και δύο σταθμά τα δύο φύλα, μέσω της επαφής Του με τη μοιχαλίδα γυναίκα. Δήλωσε ξεκάθαρα την αντίθεση Του στις φυλετικές

---

¹⁹ Ρουθ., 3-4.

²⁰ Σαμουήλ. 11, 2. 12, 24.

²¹ Ιωαν. 11, 17-27.

²² Ιωαν. 4, 5-26.

²³ Ιωαν. 20, 10-18.

²⁴ Μαρκ. 14, 6-9.

και θρησκευτικές διακρίσεις, όταν παρέκλινε από την πορεία Του για να μιλήσει με τη Σαμαρείτιδα δίπλα στο πηγάδι και την αποδέχτηκε, παρ' όλο το παρελθόν και τη συμπεριφορά της²⁵.

Η Χαναναία γυναίκα από την Φοινίκη ikέτευσε τον Ιησού να θεραπεύσει την κόρη της και παρόλο που Εκείνος αρχικά φαινόταν να την απορρίπτει, μετά της πρόσφερε σωματική και πνευματική θεραπεία²⁶. Εναντιώθηκε στο κοινωνικό στίγμα της εποχής, όταν αποδέχτηκε τη γυναίκα με την αιμορραγία που άγγιξε το ρούχο Του για να θεραπευτεί, θεωρώντας ότι δε θα Τον μολύνει²⁷.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, όπως εκείνη την εποχή ο Ιησούς άπλωσε χέρι βοήθειας στις γυναίκες, έτσι εξακολουθεί να το απλώνει και σήμερα, με την προθυμία να ανατρέψει απαρχαιωμένες παραδόσεις και κοινωνικά ταμπού, να καταρρίπτει παλιές προκαταλήψεις και να προσφέρει μεγάλη τιμή στις γυναίκες. Ο Ιησούς επιθυμεί να εξυψώσει τις γυναίκες και να τις προσελκύσει σε μια πιο προσωπική σχέση μαζί Του. Στη Βάση του Σταυρού το έδαφος είναι ομοιόμορφα επίπεδο. Ιδού λοιπόν, που βρίσκεται ο πυρήνας της ισότητας: στην προθυμία μας να υποταχθούμε στην απόλυτη δύναμη του Αγίου Πνεύματος.

Αυτή η απόλυτη δύναμη του Αγίου Πνεύματος μπορεί να δείξει σε κάθε άνθρωπο και ιδιαίτερα στους άνδρες, ότι δεν δύναται να ονομάζονται χριστιανοί και να συνεχίζουν να διατηρούν νοοτροπίες που δεν είναι σύμφωνες με το παράδειγμα

---

²⁵ Ιωαν. 4, 7-26.

²⁶ Ματθ. 15, 21-28.

²⁷ Μαρκ. 5, 25-34.

του Χριστού. Ο κάθε άντρας στους ρόλους του ως σύζυγος, πατέρας και φίλος, είναι απαραίτητο να εκτιμά και να τιμά τις γυναίκες, ακριβώς επειδή είναι δυνατά, θαρραλέα και ξεχωριστά πλάσματα.

Ο Ιησούς έσπασε το φράγμα της πατριαρχικής παράδοσης και προκατάληψης, για να εξυψώσει τις γυναίκες και να τις διαβεβαιώσει για την αγάπη και την υποστήριξη Του. Αν και υπάρχουν σοβαρές διαφορές πίστεως σχετικά με τη θέση των γυναικών στην Εκκλησία, ακόμη και οι πιο περιοριστικές χριστιανικές Εκκλησίες θα πρέπει να παρακινήσουν τους άνδρες να τιμούν τις γυναίκες σύμφωνα με το Πνεύμα του Χριστού.

Γυναίκες «μαθήτριες» στην ακολουθία του Ιησού Χριστού

Ένα άλλο θέμα, χρήσιμο στο κεφάλαιο της θέσης του Ιησού Χριστού απέναντι στις γυναίκες, είναι και το πρόβλημα που προβάλλεται ιδιαίτερα και στην εποχή μας, για την ύπαρξη ή μη ύπαρξη γυναικών «μαθητριών» μεταξύ εκείνων που αποκλειστικά ακολουθούσαν τον Ιησού κατά τις περιοδείες της δημόσιας δράσης Του.

Ο Ιησούς, ως Χριστός και Υιός του Θεού, πού δέχθηκε να έρθει όμοια με μας στο κόσμο μας δια μέσου μιας γυναίκας, της Παναγίας Παρθένου, δεν είναι περίεργο που από πολύ νωρίς τον βλέπουμε να παίρνει στο στενό κύκλο των συνεργατών του εκτός από άνδρες και γυναίκες, στις οποίες μάλιστα εμπιστεύεται την αναγγελία του γεγονότος της Ανάστασης και της συνάντησης με τους μαθητές²⁸. Η άποψη ότι ο Ιησούς είχε μόνο άνδρες μαθητές και ότι είχε αποκλείσει τις γυναίκες – μαθήτριες από τη δημόσια δραστηριότητα, θεωρείται σχεδόν αυτονόητη από πολλούς θεολόγους ακόμη και σήμερα. Υπάρχουν όμως κείμενα στα ιερά Ευαγγέλια που μιλούν όχι βέβαια ανοιχτά για γυναίκες «μαθήτριες», αλλά για γυναίκες που μαζί με τους

---

²⁸ Ιωαν. 20, 17.

Δώδεκα συνοδεύουν τον Ιησού στις περιοδείες του, από την έναρξη ακόμη της δημόσιας δράσης Του²⁹.

Πολλές από αυτές τις «συνοδούς» του Κυρίου ήταν ίσως άρρωστες που θεραπεύτηκαν κάποια στιγμή από τον Διδάσκαλο και πιθανώς, όπως και οι μαθητές, έτσι και αυτές κατά καιρούς εγκατέλειπαν τα σπίτια τους και τους συγγενείς τους για να υπηρετήσουν το ιεραποστολικό έργο του Ιησού. Βλέπουμε συγκεκριμένα μερικές από αυτές που κατάγονταν από μέρη της Γαλιλαίας να βρίσκονται στα νότια της Ιουδαίας και στην πόλη των Ιεροσολύμων ακόμη και να βοηθούν κατ' ουσιαστικό τρόπο το έργο του Χριστού³⁰. Ο Λουκάς υπογραμμίζει μερικές φορές, ότι ολόκληρο σχεδόν το ιεραποστολικό έργο το συντηρούσαν οικονομικά πολλές από τις «μαθήτριες» αυτές, διαθέτοντας ασφαλώς μεγάλα οικονομικά μέσα από τα υπάρχοντα τους, για τη συντήρηση, μετακίνηση και διαμονή της πολυάριθμης συνοδείας του Χριστού³¹.

Μεταξύ αυτών των γυναικών, που θα μπορούσαμε να μνημονεύσουμε εδώ, ήταν ως γνωστό η Μαρία η αποκαλούμενη «Μαγδαληνή» μια νέα γυναίκα από τα Μάγδαλα, τη μικρή πόλη της Γεννησαρέτ, που από την αρχή σχεδόν την παρακολουθούμε ν' ακολουθεί τον Ιησού. Μια άλλη ήταν η Ιωάννα, η γυναίκα του Χουζιά, κάποιου κυβερνητικού επιτρόπου του Ηρώδη και η Σουσάννα, για την οποία δεν έχουμε κανένα πρόσθετο στοιχείο. Και ασφαλώς μεταξύ των ανωνύμων «*ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκονοῦν αὐτῷ*»³². Το κύριο οικονομικό βάρος επομένως, κατά τις διάφορες φάσεις της δραστηριότητας του Κυρίου με τους μαθητές τους, όπως φαίνεται από τις σχετικές διαπιστώσεις του Λουκά, το σήκωναν οι γυναίκες αυτές. Και το έργο αυτών των πραγματικά αφανών αλλά αφοσιωμένων στη διάδοση της νέας πίστεως γυναικών είναι εξίσου σημαντικό όπως εκείνο των ανδρών μαθητών.

---

²⁹ Λουκ. 8, 1-3.

³⁰ Λουκ. 23,56.

³¹ Λουκ. 8, 3.

³² Λουκ. 8, 3.

Μερικές από τις ανώνυμες αυτές «πολλές» γυναίκες, να ήταν οπωσδήποτε οι μητέρες ή οι αδερφές ή και πρόσωπα του στενού συγγενικού περιβάλλοντος των μαθητών του Ιησού³³. Άλλες, που κάποτε το κήρυγμα του Ιησού τις συνάρπασε και τις συγκίνησε βαθιά, θέλησαν κάποια στιγμή να εκφράσουν τον ενθουσιασμό και την ευγνωμοσύνη τους, προσφέροντας κόπο, χρόνο και χρήματα ίσως στο έργο Του. Θα πρέπει να υποθέσουμε ότι οι γυναίκες αυτές, ανάλογα με τις ικανότητες και τις δυνατότητες που διέθεταν, θα εντάχθηκε η καθεμία σε κάποιο ειδικό τομέα της ιεραποστολικής δραστηριότητας. Τα διάφορα διακονήματα κατανέμονταν ανάλογα προς τις ανάγκες και τις συνθήκες που παρουσιάζονταν κάθε φορά και ανατίθενταν στις επιμέρους ομάδες των γυναικών οι σχετικές διευθετήσεις της οργάνωσης και διεκπεραίωσης της κάθε ιεραποστολικής προσπάθειας.

Είναι σαφές και από την παρουσία γυναικών – μαθητριών στη συνοδεία του Ιησού Χριστού ότι ο Ίδιος άλλαξε για πάντα τη θέση των γυναικών κατά τη διάρκεια της επίγειας παρουσίας Του. Παρά το γεγονός ότι στις μέρες Του οι γυναίκες είχαν πολύ χαμηλή κοινωνική θέση, Εκείνος σκόπιμα αφοσιώθηκε στην αποκατάσταση και λύτρωση τους. Ο Ιησούς αγάπησε και τη γυναίκα και το παράδειγμα Του θα πρέπει να αποτελέσει για μας φάρο που θα φωτίζει και θα υπενθυμίζει την ισότητα που υπάρχει μεταξύ ανδρός και γυναικός...

Γυναίκες μάρτυρες της Αναστάσεως του Χριστού (Ματθαίου 28, 1-10)

Μέσα στις αντιθέσεις πιστών και απίστων, στην πάλη³⁴ εναντίον της Ανάστασης του Χριστού, που χαρακτηρίζουν τη διήγηση του Ευαγγελιστή Ματθαίου,

---

³³ Ματθ. 27, 56· Μαρκ. 15, 40.

³⁴ Κατά τον E. Schweizer, *Matthaus und seine Gemeinde*, Stuttgart, 1974 σ. 30, η διήγηση του Ματθαίου χαρακτηρίζεται από την αντίθεση των πιστών και των απίστων, από τον αγώνα του αρχιερέα, των Φαρισαίων, πρεσβυτέρων και γενικά των Ιουδαίων εναντίον της Ανάστασης του Χριστού.

η συμμετοχή των γυναικών είναι αποφασιστική σε αντίθεση με άλλους συνοπτικούς. Ενώ οι άλλοι διστάζουν φανερά να αναφερθούν στην αναστάσιμη μαρτυρία των γυναικών, ο Ματθαίος τολμά και μάλιστα με διπλή συνοπτική διατύπωση. Διότι εκτός από τη διήγηση του κενού τάφου πληροφορεί επί πλέον για την εμφάνιση του Αναστάντος μπροστά στις μαθήτριες, ο οποίος τις αποστέλλει στους μαθητές.

Η μαρτυρία αυτή του Ευαγγελιστή Ματθαίου μοιάζει με την αντίστοιχη του Ιωάννη με τη Μαρία τη Μαγδαληνή³⁵. Μόνο που εκεί η Μαρία δεν αγγίζει το Χριστό, ενώ εδώ οι δύο μαθήτριες *«έκράτησαν αυτοῦ τοῦς πόδας και προσεκύνησαν αὐτῶ»*.

Τα παραπάνω βέβαια, δεν μπορούν να κλονίσουν την ιστορικότητα του γεγονότος, το οποίο επιβεβαιώνεται ήδη από τον Ιωάννη· τονίζουν όμως, τη συντακτική πρωτοβουλία του Ευαγγελιστή Ματθαίου στη μορφοποίηση του ιστορικού του υλικού για την ανάγκη της κατήχησης.

Στη βάση αυτή θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι το ίδιο ισχύει εξίσου και στην περίπτωση της χρίσης του Ιησού από τη γυναίκα, αφού οι δύο διηγήσεις συνδέονται συντακτικά μεταξύ τους όπως ήδη σημειώσαμε. Το λατρευτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θέτει ο Ευαγγελιστής Ματθαίος το αναστάσιμο μήνυμα των γυναικών, όπως και το οικουμενικό λειτουργικό κήρυγμα για τον παθητό Μεσσία, δεν μπορεί να είναι τυχαίο στους σκοπούς του Ευαγγελιστή.

Διακρίνεται μια προσπάθεια του Ευαγγελιστή να προωθήσει το ρόλο των γυναικών μέσα στο λειτουργικό και ευχαριστιακό πλαίσιο της Εκκλησίας, κάτι που συντελείται σε πλαίσια ιουδαϊκά και αυστηρά πατριαρχικά. Παράλληλα φαίνεται ότι εξοικειώνει και τους μαθητές όπως και όλη την Εκκλησία του Χριστού για τη θέση των γυναικών σ' αυτή.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Ευαγγελιστής Ματθαίος με τον τρόπο του αφήνει να φανεί πως α) η ανδρική παράδοση της Εκκλησίας συμπορεύεται και συνυπάρχει με τη γυναικεία παράδοση μαθητείας και αποστολής. Από κει και πέρα β) διασώζει με μοναδικό τρόπο τη δυνατότητα υπέρβασης του

---

³⁵ Ιωαν. 20, 14-18.

Νόμου και της πατριαρχικής νοοτροπίας του κόσμου μέσα στην εκκλησιαστική αδελφότητα. Τέλος γ) εξοικειώνει τους μαθητές με τη συμβολή των γυναικών στο οικουμενικό κήρυγμα της Εκκλησίας μέσα σε λειτουργικό ευχαριστιακό πλαίσιο.

Πρέπει να κατανοηθεί η ισότητα μεταξύ ανδρός και γυναίκας. Το παράδειγμα του Ιησού Χριστού θα πρέπει να αποτελέσει φάρο που θα φωτίσει και θα υπενθυμίσει την ισότητα των δύο φύλων... Η ανδρική παράδοση της Εκκλησίας συμπορεύεται και συνυπάρχει με τη γυναικεία παράδοση μαθητείας και αποστολής...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

Η διδασκαλία του Αποστόλου Παύλου

Ο Απόστολος Παύλος ήταν και είναι ο κύριος στόχος εκείνων που κατηγορούν τις χριστιανικές Εκκλησίες ότι δίδαξαν την υποταγή της γυναίκας στον άνδρα και ότι κατά κάποιο τρόπο ανήγαγαν σε κανόνα αυτή την υποταγή. Η κατηγορία βασίζεται σε κάποια χωρία των επιστολών του Αποστόλου Παύλου, χωρία αποκομμένα, απομονωμένα από τη συνάφεια του οράματος που είχε ο Παύλος για την Εκκλησία: όραμα της Εκκλησίας ως κοινωνίας όλων εκείνων, ανδρών και γυναικών, οι οποίοι δια του Πνεύματος, με το Βάπτισμα συνετάφησαν στο θάνατο του Χριστού για να συμμετάσχουν και στην Ανάσταση Του.

Τα κείμενα που ενοχοποιούνται είναι κυρίως το *Εφεσίους 5, 21-32*, που εγκαθιστά μια αναλογία μεταξύ της ένωσης των συζύγων στο γάμο και της ένωσης του Χριστού και της Εκκλησίας. Το *1 Κορινθίους 11, 3-15*, που μοιάζει να εγκαθιστά μια ιεραρχία κατερχόμενη από το Θεό στον άνδρα και από τον άνδρα στη γυναίκα. Τέλος το *1 Κορινθίους 14, 34* με την περίφημη ρητή διαταγή: «*αί γυναίκες ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις σιγάτωσαν...*», διαταγή που επαναλαμβάνεται στη *1 Τιμόθεου 2, 11-15*.

Αρχικά πρέπει να επισημανθεί ο ειδικός χαρακτήρας αυτών των κειμένων. Πρόκειται για ποιμαντικές προτροπές που απευθύνονται σ' ένα συγκεκριμένο περιβάλλον στο οποίο ο Απόστολος προτίθεται να κηρύξει το Ευαγγέλιο. Αυτοί οι άνδρες και αυτές οι γυναίκες είχαν βαπτισθεί στο όνομα του Χριστού. Χρειάζεται όμως να μάθουν, πάλι και πάλι, να ζουν σύμφωνα με το Πνεύμα του Χριστού στις συγκεκριμένες συνθήκες της ύπαρξης τους, να εναρμονίσουν τη ζωή τους προς την κλήση που έλαβαν «*μετά πάσης ταπεινοφροσύνης και πραότητας, μετά*

μακροθυμίας...έν αγάπη»³⁶. Αυτά αφορούν, ιδιαίτερα, τον τόσο σημαντικό τομέα του γάμου, της συζυγικής ζωής.

Ο τομέας όμως αυτός, όπως και όλη η ύπαρξη του Χριστιανισμού, με τις πολλαπλές προσωπικές σχέσεις που τη συνυφαίνουν, πρέπει να τοποθετηθεί μέσα στην ακτινοβολία του μυστηρίου του Χριστού. Γι' αυτό το λόγο, προηγείται της διδασκαλίας σχετικά με το γάμο μια γενική προτροπή, στο φως της οποίας θα πρέπει να κατανοηθούν όσα έπονται: *«Πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λαλούντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις...ευχαριστοῦντες πάντοτε...ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ»*³⁷. Παραλείποντας αυτό το προοίμιο, κινδυνεύει κανείς να παραποιήσει όλη τη σχετική διδασκαλία του Παύλου σχετικά με το γάμο. Μέσα σε ένα κλίμα χαράς και δοξολογίας στο οποίο ζει η κοινότητα, ο Απόστολος καλεί τα μέλη της Χριστιανικής κοινότητας – μιας ευχαριστιακής κοινότητας, που καλείται να τελεί την ευχαριστία από κοινού σε αμοιβαία υποταγή μέσα στο σεβασμό του Χριστού, που απαιτεί επίσης και τον αμοιβαίο σεβασμό. Είναι αλήθεια ότι, για τον Παύλο, αυτός ο αμοιβαίος σεβασμός δε συνεπάγεται σχέσεις πλήρως συμμετρικές μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας. Αλλά θα πρέπει σε αυτό το σημείο να ληφθεί υπόψη το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο ανήκουν οι χριστιανοί που δέχονται τη διδασκαλία του Αποστόλου Παύλου.

Πλαίσιο Ιουδαίο-ελληνιστικό, όπου είναι αυτονόητη η υποταγή της γυναίκας στον άνδρα ως βάση μιας οικογενειακής τάξης η οποία, με τη σειρά της, στηρίζει την τάξη της πολιτείας. Το κήρυγμα του Ευαγγελίου εισάγει στη νοοτροπία αυτή ένα ριζικά καινούργιο πνεύμα. Παράλληλα, χωρίς να προδοθεί, να ενσωματωθεί στα πολιτισμικά δεδομένα: πρόβλημα που το γνωρίζουν καλά οι ιεραπόστολοι. Ο Παύλος πρέπει να λάβει υπόψη του τις ιδιαίτερες ιστορικές συνθήκες. Εκείνο που τον απασχολεί είναι να δείξει ότι ο Θεός της αγάπης *«οὐκ ἔστιν ἀκαταστασίας ο Θεός, ἀλλ' εἰρήνης»*³⁸. Ο όρος υποταγή φέρνει στο μυαλό κοινωνικές συμβατικότητες.

---

³⁶ Εφ. 4, 1-3.

³⁷ Εφ. 5, 19-21

³⁸ 1 Κορ. 14, 33

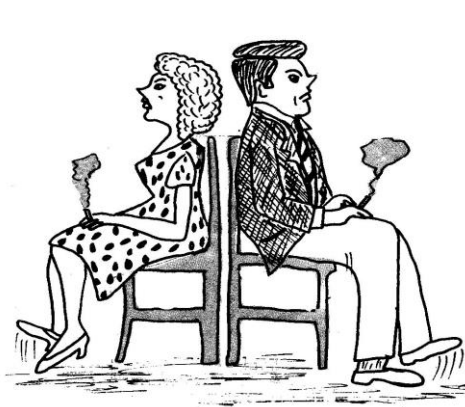
Αλλά η αναλογία με το μυστήριο του Χριστού εισάγει μια νέα δυναμική. Ο Παύλος εξυμνώντας το γάμο ως την εικόνα της ξανακερδισμένης ενότητας ανάμεσα στο Θεό και το λαό Του, εκφράζει τέτοιες απαιτήσεις από την πλευρά του άνδρα που ήταν αδιανόητες τόσο για τους Ιουδαίους όσο και για τους Έλληνες. Ο άνδρας οφείλει να μιμείται το Χριστό που θυσιάστηκε για την Εκκλησία. Αυτός, το ανώτατο όν, σύμφωνα με τις πολιτισμικές αντιλήψεις της αρχαιότητας, οφείλει να απαρνηθεί πλήρως τον εαυτό του για χάρη της γυναίκας του. Το έργο του, κάθε άλλο παρά καταπιεστικό και αλλοτριωτικό, πρέπει να είναι απελευθερωτικό, όπως το έργο του Χριστού. Η αναλογία εντούτοις με το Χριστό, δε συνεπάγεται καθόλου, στη σκέψη του Παύλου, ότι ο σύζυγος μπορεί να είναι *ο σωτήρας* της γυναίκας του. Ένας και μόνο Σωτήρας υπάρχει και για τον άνδρα όπως και για τη γυναίκα.

Όσο για το *1 Κορ. 11, 3-15*, είναι κείμενο σκοτεινό, δυσερμήνευτο στις λεπτομέρειες, αλλά ο κύριος στόχος του είναι καθαρός: πρόκειται για το σεβασμό των καθιερωμένων σ' ένα δεδομένο περιβάλλον. Αυτά απαιτούν από τη γυναίκα, για να διαφυλαχθεί η τιμή του συζύγου, να φορεί καλύπτρα στο κεφάλι. Αυτή η κοινωνική σύμβαση δικαιώνεται χάρη σε ένα επίπονο συλλογισμό που επιτρέπει διαφορετικές ερμηνείες και που φαίνεται ότι συνεπάγεται μια ιεραρχία: ο άνδρας είναι «*είκων και δόξα Θεού*», πράγμα που μοιάζει να σημαίνει ότι έχει κληθεί να φανερώνει ανθρώπινα τη Θεϊκή μεγαλοσύνη και αγιότητα. «*Γυνή δε δόξα άνδρός έστιν*», που σημαίνει ότι η κλήση της θα ήταν να ακτινοβολεί αυτή την ίδια θεϊκή δόξα, με τη μεσολάβηση κατά κάποιο τρόπο του άνδρα. Εντούτοις, για να ισοφαρίσει κάπως και να διορθώσει αυτή την ιεραρχική αντίληψη, τη συμμορφωμένη προς τις κοινωνικές συμβάσεις, ο Απόστολος προσθέτει αμέσως: «*Πλήν ούτε άνήρ χωρίς γυναικός ούτε γυνή χωρίς άνδρός έν Κυρίω· ώσπερ γαρ ή γυνή έκ του άνδρός, ούτω και ο άνήρ διά τής γυναικός, τα δε πάντα έκ τοῦ Θεοῦ*». Έτσι κηρύσσονται το αλληλέγγυο του άνδρα και της γυναίκας, η αμοιβαιότητα τους μέσα στη διαφορά, σε μια κυκλική κίνηση που αποκλείει κάθε ιδέα οντολογικής υποτέλειας.

Το χωρίο *1 Κορ 14, 34* θεωρείται από ορισμένους ερμηνευτές ως εκ των υστέρων παρεμβολή στο αρχικό κείμενο του Παύλου. Όπως κι αν έχει το πράγμα, η περικοπή αυτή δε σκοπεύει να καταδικάσει τις γυναίκες σε σιωπή στις λατρευτικές

συνάξεις, όπως θα το ήθελε μια ερμηνεία που επικράτησε για μικρό χρονικό διάστημα. Όλες αυτές οι συστάσεις ποιμαντικής φύσεως πρέπει να επανατοποθετηθούν στο πλαίσιο του μεγάλου οράματος του Παύλου για την Εκκλησία: όραμα για την Εκκλησία από τη μία ως Σώμα Χριστού που τα μέλη του, όλα εξίσου άξια και αλληλέγγυα, από την άλλη ως κοινωνία προσώπων ενωμένων χάρη στη δωρεά του Πνεύματος το οποίο, αφού όλα αυτά τα πρόσωπα το έλαβαν, τα ενώνει με το Χριστό και μεταξύ τους.

Τα χαρίσματα που οικοδομούν την Εκκλησία και καθορίζουν μέσα σε αυτή τα ποικίλα λειτουργήματα, είναι δωρεές που παραχωρεί το Πνεύμα στα πρόσωπα και όχι σε κοινωνικές ή βιολογικές κατηγορίες. Η κατανομή αυτών των πνευματικών δωρεών δεν έχει καμία σχέση με τα κριτήρια που ρυθμίζουν την κατανομή των τάξεων και των έργων στον παρόντα αιώνα: φυλή, έθνος, περιουσία, φύλο. Ποτέ, κυρίως, δε γίνεται λόγος στις επιστολές του Παύλου για γυναικεία χαρίσματα, διαφορετικά από τα χαρίσματα που έχουν δοθεί στους άνδρες.

Ποτέ στις Επιστολές του Παύλου δεν γίνεται λόγος για γυναικεία χαρίσματα, διαφορετικά από αυτά που έχουν δοθεί στους άνδρες.

Ριζωμένη στο έδαφος της Γραφής, καθορισμένη από τις ιστορικές σκουριές που την παραμορφώνουν, η εκκλησιαστική παράδοση κηρύττει την ενότητα της ανθρωπότητας και την ισότητα του άνδρα και της γυναίκας ως προσώπων κατ' εικόνα του προσωπικού Θεού, του Ενός σε τρία Πρόσωπα Θεού. Η ανθρωπότητα, όπως είναι οργανωμένη σε δύο φύλα, συνδέεται με το ζωικό και με το φυτικό βασίλειο. Τα

υπερβαίνει εντούτοις, καθώς εντάσσει το φύλο – που δεν το αρνείται ούτε το υποτιμά – στη ζωή του προσώπου: εικόνα του Θεού μέσα στον άνθρωπο. Οι πολλαπλές και ποικίλες σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, πολωμένες από την άποψη του φύλου, παίρνουν την πραγματική τους αξία μέσα στη μεταμορφωτική ακτινοβολία του Τριαδικού Μυστηρίου. Είναι ανθρώπινες μόνο στο μέτρο που πραγματοποιείται μέσα τους, και δια μέσω αυτών, η γεμάτη σεβασμό και αγάπη συνάντηση προσώπων που αναγνωρίζονται ως ίσης αξίας μεταξύ τους. Η κραυγή θαυμασμού του Αδάμ, καθώς αντίκρισε την Εύα «*τουῦτο νῦν ὄστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου και σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου*», βροντοφωνάζει την ταυτότητα της φύσης του άνδρα και της γυναίκας. Συνακόλουθη με μια ενότητα μοίρας και αξίας, η ταυτότητα αυτή συνεπάγεται επίσης, όχι την άρνηση, αλλά την υποταγή της ζωής και της διαφοροποίησης των φύλων στην προσωπική σχέση που είναι *ισότητα καθαυτή*.

Περιπτώσεις εκφράσεως της ισότητας των δύο φύλων στην Καινή Διαθήκη

Στην καθημερινή πράξη της ζωής είναι αδύνατον να κατανοηθεί η ισότητα των δύο φύλων. Κατά πρώτον διότι η γενικότερη έννοια της ισότητας είναι αόριστη και πάντοτε λίαν σχετική. Δεύτερον διότι ο καθορισμός της, ακόμη και σε ομοειδή πράγματα αποβαίνει πάντοτε δύσκολος. Τρίτον διότι όπως παρατηρεί και ο *Friedrich Nietzsche*, σε ολόκληρη τη φύση δεν υπάρχουν ποτέ δύο πράγματα απολύτως ίσα. Τέταρτον διότι η ισότητα και ως λογική έννοια ή και ως μαθηματική έννοια εκφράζει μόνο την ισοτιμία και την ομοιομορφία των πραγμάτων³⁹. Πέμπτον διότι η έννοια της ισότητας χρησιμοποιείται κατά κανόνα με σκοπό την έκφραση κοινών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων όλων των πολιτών σε οποιαδήποτε κοινωνία, δηλαδή ως κανόνας δικαίου. Για αυτό το λόγο και σε ότι αφορά τη διδασκαλία της Καινής Διαθήκης πάνω στο θέμα της ισότητας των δύο φύλων, η έννοια της ισότητας φαίνεται περισσότερο σχετική, καθώς τα δικαιώματα όπως και οι υποχρεώσεις των ανδρών και

---

³⁹BANTSOY K. Χρήστου, *Είναι η γυναίκα ισότιμη με τον άνδρα; Μια έρευνα*, Θεσσαλονίκη, 1980.

των γυναικών, κάθε φορά ποικίλουν σε ότι αφορά τα άτομα, το επάγγελμα το περιβάλλον και τα περιστατικά της ζωής τους. Γι' αυτό το λόγο οι νομοθέτες και οι ηθικολόγοι τα εντάσσουν σε γενικούς κανόνες και σε γενικές διατάξεις.

Τη σχετικότητα της έννοιας της ισότητας υπερβαίνει μόνο η διδασκαλία της Καινής Διαθήκης, σύμφωνα με τη οποία η ισότητα έχει αξία μόνο ως αφετηρία και όχι ως μέτρο ή σκοπός της ζωής των ανθρώπων. Κατά την Καινή Διαθήκη η ισότητα ως μέτρο και σκοπός της ζωής δεσμεύει όχι μόνο την ελευθερία του ανθρώπου, αλλά και τη χάρη του Θεού προς αυτόν. Αυτό πιστοποιείται α) από τους λόγους του Κυρίου «*Ο δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω*»⁴⁰ και «*ἐκεῖνος ὁ δούλος ὁ γνούς τό θέλημα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ και μή ἐτοιμάσας ἢ ποιήσας τό θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· ὁ δε μή γνούς ποιήσας δέ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας*»⁴¹, β) από την διαμαρτυρία των μισθωθέντων εργατῶν της παραβολῆς του αμπελώνα: «*Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν και ἴσους ἡμῖν αὐτούς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι το βάρος τῆς ἡμέρας και τον καύσωνα*»⁴².

Μόνο το Ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού αποδεσμεύει άνδρες και γυναίκες από τον κανόνα της ισότητας, προς την θεοφιλή ἀμιλλα αυτών σε πράξεις αγάπης, ανεξικακίας και αυτοθυσίας υπέρ όλων, ακόμη και υπέρ προσωπικών εχθρών, σε πράξεις άκρας συγκατάβασης και ταπείνωσης υπέρ αυτών.

Κατά τον Ιησού Χριστό μόνο η σωτηριολογική ισότητα όλων μπορεί να νοηθεί απόλυτα. Αυτή βασίζεται στην ανεξιχνίαστη πλούσια παροχή και τη σπατάλη της Χάριτος του Θεού, η οποία συνιστά το θρίαμβο και την μεγαλειότητα της Θεϊκής αγάπης. Αποφασιστικός παράγοντας αυτής αποβαίνει η καθαρή και ένθερμη πίστη των χριστιανών, μέσω της οποίας και εναρμονίζεται η κατά Θεόν πνευματική αγάπη προς την κατά κόσμο εμπράγματη ισότητα των ανθρώπων.

---

⁴⁰ Ματθ. 19,12.

⁴¹ Λουκ. 12, 47-48

⁴² Ματθ. 20,12. Λουκ. 7, 40-47. 15, 7. 29-30. Ιωαν. 4,27. Πράξ. 11, 17. 2 Κορ. 8,13.

Ἡ ισότητα της αγάπης και της χάριτος του Θεού προς άνδρες και γυναίκες

Την ισότητα αυτή επιγραμματικά προβάλλει ο Απόστολος Παύλος, με την διακήρυξη του: «Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε· οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληγ, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν και θήλυ· πάντες γαρ ὑμεῖς ἐστέ εν Χριστῷ Ἰησοῦ»⁴³. Την ισότητα αυτή υπογραμμίζει και ο Απόστολος Πέτρος στην πρώτη του καθολική επιστολή (3,7) προβάλλοντας άνδρες και γυναίκες ως ἐξ' ἴσου συγκληρονόμους χάριτος ζωής⁴⁴.

Και το εφάρματο ανδρός και γυναικός συνηγορεῖ υπέρ της ισότητας αυτών

Ἡ θρησκευτικότητα και το εφάρματον ανδρών και γυναικῶν προϋποτίθενται ως απολύτως ἴσα, κατά τα κείμενα των βιβλίων της Καινῆς Διαθήκης. Εξαίρεση κατ' εξοχήν σοβαρῆς θρησκευτικῆς υπεροχῆς ἐναντι των ανδρῶν, παρουσιάζει η ευσέβεια και η υποταγή της Παναγίας Θεομήτορος στο θέλημα του Θεού. Η εξαίρετη αυτή θρησκευτικότητα της Θεομήτορος ἔχει πανανθρώπινη αξία, καθώς δια μέσου αυτής ανοίγει και πάλι η εἰσοδος, τόσο σε άνδρες όσο και σε γυναίκες στην βασιλεία του Θεού. Με αυτό τον τρόπο ανέβλυσε και πάλι η πηγή της αληθινῆς ζωῆς στους κόλπους του ανθρώπινου γένους και διασφαλίστηκε η σωτηρία του, από το χάος και τη φθορά του αιώνιου θανάτου. Η απaráμιλλη αυτή θεοσέβεια της Θεοτόκου αντανακλά γενικά στο γυναικείο φύλο, προσλαμβάνει δε προσωπική αξία για κάθε γυναίκα, η οποία καθιστά την Θεομήτορα πρότυπο της ατομικῆς της ζωῆς.

---

⁴³ Γαλ. 3, 28.

⁴⁴ Ο Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός διερμηνεύοντας την ισότητα αυτή τονίζει ότι ο Ιησούς Χριστός «*ὑπέρ ανδρός σάρξ ἐγένετο τοῦτο και ὑπέρ γυναικός. Ὑπέρ ανδρός ἀπέθανε και ἡ γυνή τῷ θανάτῳ σώζεται*».

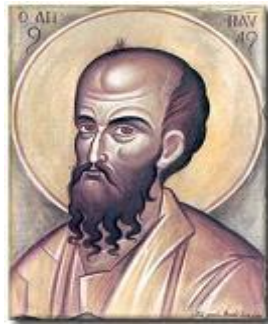
Η αντίληψη κατά την οποία οι γυναίκες υπερέχουν γενικώς από τους άνδρες ως προς τη θρησκευτικότητα τους δεν είναι ορθή. Η αντίληψη αυτή δημιουργήθηκε από την αφοσίωση και την ένθερμη προσήλωση των περισσότερων γυναικών, της εποχής του Χριστού και της Αποστολικής Εκκλησίας, στην χριστιανική πίστη. Το γεγονός αυτό εξηγείται από την πνευματική και κοινωνική εξύψωση και ανακούφιση, την οποία παρείχε ο Χριστιανισμός στην έως τότε καταπιεζόμενη γυναίκα. Αντίστροφα μερικά χωρία του Αποστόλου Παύλου δημιουργούν, εκ πρώτης όψεως, την εντύπωση ότι η θρησκευτικότητα των γυναικών είναι υποδεέστερη από του άνδρα. Κατ' ουσία διατυπώνονται στα χωρία αυτά ορισμένοι περιορισμοί και διάφορες απαγορεύσεις, ακόμη και στις εκδηλώσεις των γυναικών κατά την ώρα της Θείας λατρείας. Τα χωρία αυτά είναι τρία. Στο πρώτο⁴⁵ από αυτά αναγράφονται: «Θέλω δε ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντός ἀνδρός ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστίν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δε Χριστοῦ ὁ Θεός. Πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Πᾶσα δε γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκαταλύπτω τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. Ἐν γὰρ ἐστὶν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένη. Εἰ γὰρ οὐ κατακαλυπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω· εἰ δε αἰσχρὸν γυναικί τὸ κείρασθαι, ἢ ξυράσθαι, κατακαλυπτέσθω. Ἀνὴρ μὲν οφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δε δόξα ἀνδρός ἐστίν. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα. Διὰ τοῦτο οφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους». Στο δεύτερο⁴⁶ χωρίο του Αποστόλου Παύλου βρίσκουμε τα ακόλουθα: «Αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλὰ ὑποτασέσθωσαν, καθὼς ὁ νόμος λέγει. Εἰ δε τί μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ, τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γὰρ ἐστὶ γυναιζὶν ἐν Ἐκκλήσια λαλεῖν».

---

⁴⁵ 1 Κορ. 11, 3-10.

⁴⁶ 1 Κορ. 14, 34-35.

Τέλος στο τρίτο χωρίο⁴⁷ ο Απόστολος Παύλος λέει σχετικά: «*Ωσαύτως και τὰς γυναίκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς και σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μη ἐν πλέγμασιν ἢ χρυσῶ ἢ μαργαρίταις ἢ ἰμιτισμῶ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὁ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελιομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν. Γυνή ἐν ἡσυχία μανθανέτω ἐν πάσῃ υποταγῇ· γυναικί δε διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδέ ἀύθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχία. Ἀδάμ γαρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐά· και Ἀδάμ οὐκ ἠπατήθη, η δε γυνή ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε· σωθήσεται δε δια τῆς τεκνογονίας, εἰάν μείνωσιν ἐν πίστει και ἀγάπῃ και ἀγιασμῶ μετὰ σωφροσύνης*»⁴⁸.

Σε κανένα από τα χωρία του Παύλου δεν γίνεται κατ' ουσίαν λόγος περί θρησκευτικής ανισότητας μεταξύ ανδρός και γυναικός

Σε κανένα από τα τρία αυτά χωρία του Αποστόλου Παύλου γίνεται κατ' ουσίαν λόγος περί θρησκευτικής ή ηθικής ανισότητας μεταξύ ανδρός και γυναικός. Ἄλλωστε ο ίδιος ο Απόστολος Παύλος γίνεται κατηγορηματικός σχετικά με την θρησκευτικότητα ανδρός και γυναικός, χρησιμοποιώντας το εξής χωρίο⁴⁹: «*Πλην οὔτε γυνή χωρὶς ἀνδρός οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός ἐν Κυρίῳ· ὥσπερ γαρ η γυνή ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω και ο ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός· τα δε πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ*». Δεν πρέπει δε να λησμονεῖται ότι στην Αποστολική Εκκλησία άντρες και γυναίκες μετέχουν εξ'

⁴⁷ 1 Τιμ. 2, 9-15.

⁴⁸ Πρβλ. Μ. Βασιλείου, Ηθικά, ὄρος 73, Migne E.Π. 31, 853.

⁴⁹ 1 Κορ. 11, 11-12.

ίσου στις κοινές προσευχές και ότι από κοινού λάμβαναν τα χαρίσματα της προφητείας, της θείας απολυτρώσεως και της διακονίας⁵⁰.

Ο δια μέσου των αιώνων αποκλεισμός των γυναικών από την ιερωσύνη στηρίχθηκε κατά κανόνα στα τρία προαναφερθέντα χωρία του Αποστόλου Παύλου⁵¹. Από τις αποφάσεις και τα στοιχεία γενικότερα της Εκκλησιαστικής παραδόσης βγαίνει το συμπέρασμα ότι ο αποκλεισμός των γυναικών από την ιερωσύνη είναι θέμα ουσίας και όχι τύπων. Οι ουσιαστικότεροι λόγοι του αποκλεισμού αυτού είναι: α) η ανάγκη της διαφύλαξης της ιερότητας της Θείας λατρείας, η οποία ήταν τόσο μεγάλη για λόγους ηθικής τάξης ώστε ακόμη και πολλοί άνδρες να μην επιτρέπεται να γίνουν ιερείς., β) η κατ' αναλογία προς τις διατάξεις της Παλαιάς Διαθήκης μετάδοση της ιερωσύνης μόνο στους άνδρες, σε ότι αφορά την προς τον Θεό προσφορά των «πρωτοτοκίων» ως εκπροσώπους του Αδάμ, ο οποίος πλάσθηκε πριν από την Εύα, γ) η εκπροσώπηση του ιδίου του Ιησού Χριστού, του Νυμφίου της Εκκλησίας, κατά την Θεία Λατρεία από τους φορείς της ιερωσύνης, την οποία ο Απόστολος Παύλος αντιπαραβάλλει με τις γυναίκες ως προς τις σχέσεις προς τους ίδιους τους άντρες τους (Εφ. 5, 22-29). Μέσω της ιερωσύνης δηλαδή δρα αγιαστικά ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος και αντιπροσωπεύεται από τους κληρικούς, προς διαρκή παράσταση της Θείας ενσαρκώσεως του Υιού και Λόγου του Θεού, δ) η επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος κατά την ημέρα της Πεντηκοστής μόνο στους Δώδεκα Αποστόλους, των οποίων η χειροτονία συνιστά η επιφοίτηση αυτή, και όχι στις εκεί παρευρισκόμενες γυναίκες.

---

⁵⁰ . Σχετικά με το αξίωμα των διακονισσών θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των όρων «διακονία» (κλήρος) και «ιερωσύνη», διότι η χειροτονία των διακονισσών από τον επίσκοπο έχει επιφέρει σύγχυση στις έννοιες αυτών των όρων (Αποστολικές Διαταγές 3,11,2 και 8, 19-20. Κανών 19 Α' Οικ. Συνόδου, Κανών 15 Δ' Οικ. Συνόδου. Κανόνες 14 και 40 Στ' Οικ. Συνόδου). Ακόμη και σήμερα η χειροτονία των διακονισσών προβάλλεται από τους επισκόπους της αρχαίας Εκκλησίας ως το ουσιαστικότερο επιχείρημα υπέρ της εισδοχής των γυναικών και στους τρεις ανώτερους βαθμούς του ιερού κλήρου, δηλαδή της ιερωσύνης. Πάντως το αξίωμα των διακονισσών δεν έχει καμία σχέση με αυτούς τους βαθμούς της ιερωσύνης όπως σαφέστατα και κατηγορηματικά υπογραμμίζουν οι Αποστολικές διαταγές (8, 28, 4-5).

⁵¹ Βλ. Ι.Ν. Καρμίρη, Η θέση και η διακονία των γυναικών... 13, 26, 42 υποσ 1 και 45 εξ J. Leipoldt μν. εργ. 73 και 81.

Και το εφάμαρτο ανδρός και γυναικός συνηγορεί υπέρ της ισότητας τους. Ο Απόστολος Παύλος υπογραμμίζοντας την ιστορική πρωτοβουλία της Εύας κατά τη διάπραξη του προπατορικού αμαρτήματος δεν παρουσιάζει άμοιρο ευθυνών τον κυρίως υπεύθυνο γι' αυτή την πρωτοβουλία της Εύας, δηλαδή τον Αδάμ. Με την έννοια αυτών υπογραμμίζεται ότι ενώ η λέξη «αρετή» παράγεται από την λέξη ανήρ, όπως και η λατινική «virtus» από την λέξη vir, η γυναίκα και όχι ο άνδρας παρείχε στο πρόσωπο της Θεοτόκου την δυνατότητα της προσέγγισης του άνδρα προς το Θεό.

Η ισότητα ανδρός και γυναικός στη ζωή της κοινωνίας

Κατά τον Απόστολο Παύλο, ο κόσμος αποτελεί πλήρως απαρτισμένο οργανικό σύνολο, εντός του οποίου άνδρες και γυναίκες οφείλουν να βρίσκουν αρμονικά πάντοτε την κατά Χριστό θέση τους (1 Κορ. 12, 18 και 15, 38). Σε αυτό βοηθούν οι ηθικές διατάξεις, όπως και η διδασκαλία του Ευαγγελίου, πολύ περισσότερο δε η διδασκαλία περί της κατά Χριστό εντάξεως της γυναίκας στην αγάπη και την προστασία του ίδιου της του άντρα. Κάθε παραγνώριση των αρχών αυτών συνεπάγεται την αποδιοργάνωση της αρμονικής εντάξεως ανδρός και γυναικός εντός αυτού του κόσμου. Όπως σε κάθε διαφορετικό σώμα, άλλη είναι η αποστολή και άλλο το έργο των επιμέρους οργάνων αυτού, κατά τον ίδιο τρόπο και ίδια λογική, διαφορετική είναι η θέση και η αποστολή του άνδρα και της γυναίκας μέσα στον κόσμο και στην κοινωνία.

Η διαφορετικότητα των δύο φύλων στην προκειμένη περίπτωση εκφράζει και την ανάγκη της ενότητας τους, για την ουσιαστικότερη συμβολή του στην διατήρηση στην ζωή και στο κόσμο της Θεϊκής τάξης⁵². Η οποιαδήποτε υποκατάσταση του άνδρα από την γυναίκα, επαγγελματική, πνευματική, πολιτιστική κ.λ.π, καθώς επίσης και η μεταξύ τους άμιλλα, συνιστούν χριστιανικό χρέος, σύμφωνα με τα λεχθέντα του

---

⁵² Βλ. Κλήμεντος Αλεξανδρέως, Στρωματείς 4, 8: «Ὡς γὰρ σώφρονα τον ἄνδρα και των ἡδονῶν κρείττονα δεῖν εἶναι, φαμέν, οὕτω και την γυναῖκα σώφρονα τε ομοίως ἀξιῶσωμεν εἶναι». Πρβλ. αὐτόθι, 6, 12, Migne E.Π. 9, 328.

Αποστόλου Παύλου «*άλληλων τα βάρη βαστάζετε....*»⁵³. Αρκεί να μην παραβλέπονται οι ηθικοί και πνευματικοί κανόνες της χριστιανικής ζωής και να μην συγχέεται το φύλο του άνδρα προς το φύλο της γυναίκας και το αντίθετο.

Η ισότητα ανδρός και γυναικός στις προσωπικές σχέσεις τους

Η Καινή Διαθήκη αναγνωρίζει τις σχέσεις του άντρα προς τη γυναίκα ως σχέσεις συζύγου, πατέρα και υιού και της γυναίκας προς τον άντρα ως σχέσεις συζύγου, μητέρας και θυγατέρας. Κάτω από το πρίσμα αυτών των ιδιοτήτων, το επίκεντρο της πραγματικής ισότητας του άνδρα και της γυναίκας βρίσκεται στο μυστήριο του γάμου. Η χριστιανική θεώρηση του γάμου είναι εκείνη ακριβώς, η οποία εξισώνει την προσωπικότητα του άνδρα και της γυναίκας, και αυτό διότι μόνο από αυτή τη θεώρηση είναι δυνατόν να γίνει ουσιαστικός λόγος για πραγματικό γάμο. Αντίθετα κάθε άλλη θεώρηση του γάμου συντελεί στη μεγέθυνση και όξυνση των διαφορών μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας καθώς και των ελαττωμάτων καθενός από τους δύο συζύγους. Έτσι είναι επιτρεπτό να ειπωθεί ότι μόνο όσοι έχουν συνείδηση της ιερότητας του γάμου, μπορούν να καταβάλλουν κάθε δυνατή φροντίδα για να διατηρήσουν τόσο την ανάπτυξη της προσωπικής όσο και της οικογενειακής ενότητας των συζύγων⁵⁴.

Κατά την Καινή Διαθήκη, άντρας και γυναίκα βρίσκουν την πλήρη ισότητα μόνο στο χριστιανικό γάμο και στην προερχόμενη από αυτόν οικογένεια, καθώς η χριστιανική θεώρηση γάμου και οικογένειας βοηθάει στην από κοινού προσωπική αφομοίωση των θεμάτων της ζωής και από τους άντρες και από τις γυναίκες. Κατά την χριστιανική θεώρηση του γάμου, τρεις είναι οι ουσιαστικότεροι παράγοντες, δια των οποίων συντελείται η μέχρι ταυτότητος μυστική ένωση άντρα και γυναίκας: α) η ευλογία του Θεού και της Εκκλησίας του Χριστού (Γεν. 1, 28, Μτθ. 19, 6, Μρ. 10,9).

---

⁵³ Γαλ. 6, 2.

⁵⁴ Πρβλ. Μ. Βασιλείου, Ηθικά, όρος 73, Migne E.Π. 31, 849D-852D.

β) η αγάπη κάθε άντρα προς την ίδια του τη γυναίκα, η οποία αγάπη είναι ταυτόσημη προς την αγάπη του Χριστού και της Εκκλησίας (Εφ. 5,5 25-28 και 30-32, πρβλ. 2 Κορ. 11.2 Κολ. 3, 19)· γ) η υποταγή της γυναίκας στον ίδιο τον άντρα, η οποία αποτελεί τον αντίποδα της προς την αγάπη εκείνου. Μέσω της απεριόριστης αγάπης του άνδρα προς την ίδια του τη γυναίκα, μέχρι και την απόλυτη υποταγή εκείνης προς τον άνδρα της, επέρχεται αυτόματα απόλυτη εξίσωση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Σκοπός της υποταγής της γυναίκας στο θέλημα του άνδρα της δεν είναι η απώλεια της προσωπικής της ελευθερίας, αλλά η υπεύθυνη διασφάλιση της ζωής και της υποστάσεως της εις την προς αυτή κατά Θεόν αγάπη του άνδρα της⁵⁵. Η υποταγή αυτή δεν πρέπει να έχει σε καμία περίπτωση, οποιαδήποτε σχέση με οποιαδήποτε έννοια αντιχριστιανικής καταδυναστεύσεως της προσωπικής ελευθερίας της γυναίκας, διότι αυτή ανταποκρίνεται στο ίδιο το θέλημα του Θεού. Όπως παρατηρεί ο Π. Ευδοκίμοφ⁵⁶, «οι σύζυγοι ζουν ο ένας τον άλλον μόνο δια της αγάπης». Αυτό σημαίνει ότι η υποταγή της γυναίκας συνιστά το καλύτερο τρόπο έκφρασης της αγάπης προς τον άντρα της. Σε αυτή τη περίπτωση τα εκ του γάμου δικαιώματα καθενός των συζύγων γίνονται παράλληλα και υποχρεώσεις. Με αυτό τον τρόπο μόνο παρέχεται ευρύτατο πεδίο άμιλλας για αλληλοκατανόηση και αλληλοσυμπλήρωση.

Η γυναίκα συμπληρώνει το έργο της θείας δημιουργίας μέσω της μητρότητας χωρίς άνευ οποιασδήποτε αντιθέσεως προς το θέλημα του Θεού, μόνο εντός του γάμου. Ως θυγατέρα πάλι πολλαπλασιάζει τη χαρά και το κάλλος της δημιουργίας. Γι αυτό και όπως ορθά παρατηρεί ο Alexis Carrel «πρέπει οι γυναίκες να αναπτύξουν τις ικανότητες τους προς την κατεύθυνση της δικής τους φύσεως χωρίς να θέλουν να μιμηθούν τους άντρες. Η θέση τους μέσα στην πρόοδο του πολιτισμού είναι ανώτερη των αδρών και δεν πρέπει να την εγκαταλείψουν....».

---

⁵⁵ Εφ. 5, 28-29.

⁵⁶ Πρβλ Ευδοκίμοφ, μν. εργ. 209.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Η Μαρία Παρθένος, Μητέρα του Ιησού Χριστού

Όταν κάνουμε αναφορά στα γυναικεία πρόσωπα της Καινής Διαθήκης, το πρώτο όνομα που μας έρχεται στο μυαλό είναι αυτό της Παναγίας Παρθένου της Μητέρας του Θεανθρώπου. Πληροφορίες για το πρόσωπο της Θεοτόκου Μαρίας μας δίνουν κατά πρώτο λόγο οι δύο συνοπτικοί ευαγγελιστές, ο Ματθαίος και ιδιαίτερα ο Λουκάς, κυρίως όμως όταν εξιστορούν τα σχετικά με τη γέννηση και παιδική ηλικία του Χριστού. Οι άλλοι δύο ευαγγελιστές, ο Μάρκος και ο Ιωάννης αναφέρονται σποραδικά στην εμφάνιση της Μαρίας σε διάφορες εκδηλώσεις της δημόσιας δράσης του Θεανθρώπου, όπως και στην παρουσία Της κατά το σταυρικό θάνατο Του.

Για τη Θεοτόκο Παρθένο γίνεται προφητικά λόγος και στην Παλαιά Διαθήκη. Ο Προφήτης Ησαΐας, προαναγγέλλοντας τον ερχομό του Μεσσία, αναφέρεται στη θαυμαστή σύλληψη και γέννηση Του από παρθένο. Την προφητεία αυτή μνημονεύει ο Ματθαίος⁵⁷, ενώ ο Λουκάς έχει διατηρήσει στο Ευαγγέλιο του το γεγονός του Ευαγγελισμού και την ευχαριστήρια προσευχή και δοξολογία της Παρθένου Μαρίας.

Σύμφωνα με αρχαία εκκλησιαστική παράδοση, που πολύ νωρίς χρησιμοποιήθηκε και στην λατρεία, οι γονείς της Θεοτόκου Μαρίας ονομάζονταν Ιωακείμ και Άννα και κατοικούσαν στη Ναζαρέτ. Την πρώτη μαρτυρία της παραδόσεως αυτής βρίσκουμε στο απόκρυφο *Πρωτευαγγέλιο* του Ιακώβου. Από το ίδιο απόκρυφο βιβλίο και από τη λατινική του επεξεργασία *De Nativitate Mariae* πληροφορούμαστε ότι ο Ιωακείμ και η Άννα, που αρχικά ήταν για πολλά χρόνια

---

⁵⁷ Ματθ 1, 23.

άτεκνοι, εκπληρώνοντας υπόσχεση που είχαν δώσει στο Θεό για τη γέννηση της, την παρέδωσαν σε ηλικία τριών ετών στον αρχιερέα, για να υπηρετήσει στο ναό των Ιεροσολύμων. Οι ευαγγελιστές και μάλιστα ο Ματθαίος και ο Λουκάς παρέχουν ικανά στοιχεία για την μετέπειτα βιογραφική εικόνα της Μαρίας. Σε νεαρή λοιπόν ηλικία, ήταν μνηστευμένη με τον Ιωσήφ, χωρίς όμως να μετοικήσει ως σύζυγος στο σπίτι του. Η Μαρία, ως μνηστή του Ιωσήφ και πριν οδηγηθεί από αυτόν στο συζυγικό σπίτι, δέχτηκε το Θείο Ευαγγελισμό, που με λεπτομέρειες περιγράφει ο Λουκάς⁵⁸. Έτσι «ευρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου»⁵⁹. Από την ευαγγελική διήγηση καταφαίνεται ότι η Μαρία, που επιλέχτηκε ως όργανο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου, ήταν κόρη «κεχαριτωμένη», κοσμημένη δηλαδή, με αγνότητα, βαθιά ταπεινοφροσύνη, υπακοή και ευσέβεια.

Ο ίδιος Ευαγγελιστής, ο Λουκάς, περιγράφει με ζωντανό τρόπο και τα της γεννήσεως του Ιησού από τη Μαρία στη βηθλεέμ, όπου είχε μεταβεί με τον Ιωσήφ για την γενική απογραφή επί Καίσαρος Αυγούστου. Στην ίδια διήγηση μνημονεύει την προσκύνηση των ποιμένων, τη δοξολογία των αγγέλων και τέλος αναφέρει την προσαγωγή του Ιησού, από την Μαρία και τον Ιωσήφ, στο ναό όταν είχαν συμπληρωθεί σαράντα μέρες από τη γέννηση του Θεανθρώπου.

---

⁵⁸ Λουκ. 1, 26-28.

⁵⁹ Ματθ. 1, 18.

Στη συνέχεια οι Ευαγγελιστές αναφέρουν ελάχιστες σποραδικές εμφανίσεις της Θεοτόκου. Στο γάμο της Κανά⁶⁰, όταν κάποτε μαζί με τους λεγόμενους «αδερφούς» του Ιησού, ζήτησε να τον δει ενώ εκείνος μιλούσε στους όχλους, γεγονός που το αναφέρουν και οι τρεις συνοπτικοί ευαγγελιστές⁶¹ και στη σταυρική θυσία του Θεανθρώπου⁶². Θα πρέπει ακόμη να σημειώσουμε το γεγονός ότι με την παρουσία της στο «υπερώο» των Ιεροσολύμων έγινε μάρτυρας της Εκκλησίας, της νέας δηλαδή πραγματικότητας που γεννήθηκε με την έλευση του Παράκλητου⁶³. Από τα μέσα του 5^{ου} αιώνα αναφέρεται η επικρατέστερη Ιεροσολυμιτική παράδοση για την Κοίμηση της Θεοτόκου στην Ιερουσαλήμ, ενώ τον 6^ο αιώνα μνημονεύεται η Γεσθημανή ως ο τόπος της ταφής της.

Η Μαρία διακονεί στο μυστήριο της Εκκλησίας. Είναι σκεύος εκλογής όπως λέει ο Δαμασκηνός. Το πρόσωπο της Θεοτόκου έχει μια μοναδική θέση στο μυστήριο της θείας οικονομίας, υπηρετεί στο μοναδικό σκοπό της σωτηρίας. Είναι εκείνη στην οποία πραγματώνεται το μυστήριο της οικονομίας. Η ανθρώπινη σάρκα της, γίνεται σάρκα Χριστού και έτσι τίθεται το θεμέλιο για να γίνει ολόκληρη η ανθρώπινη φύση, σώμα Χριστού. Η Αγιότητα της Θεοτόκου είναι καρπός προαιρέσεως και χάριτος. Κατά την πατερική διδασκαλία, μολονότι η Μαρία ως κληρονόμος της φύσεως του Αδάμ, βρισκόταν υπό το βάρος της προπατορικής αμαρτίας, κατόρθωσε να αναχαιτίσει την προς την αμαρτία ροπή της φύσεως και να γίνει «*άγνη μετά Θεόν ύπερ πάντας*»⁶⁴. Για αυτό το λόγο ακριβώς και η παράδοση επιφύλαξε στη Μαρία το όνομα «Παναγία».

Στο ορθόδοξο εορτολόγιο η Θεοτόκος κατέχει ξεχωριστή θέση η οποία τιμάται ως εκείνη που χρησιμοποιεί τη μητρική της παρρησία και μεσιτεύει για τους πιστούς, ως πρότυπο της ζωντανής πίστης, της βαθιάς ταπεινοφροσύνης, της ηθικής αγιότητας και

---

⁶⁰ Ιωαν. 2, 1-12.

⁶¹ Ματθ. 21, 46 κ.ε. Μάρκ. 3, 31 κ.ε. Λουκ. 8, 12-21.

⁶² Ιωαν 26-27.

⁶³ Πράξ. 1, 14.

⁶⁴ Δαμασκηνού, *Εγκώμιον...Β*,16, 4-5.

καθαρότητας, της υπομονής στις θλίψεις και της στοργικής αγάπης. Μερικές από τις κυριότερες Θεομητορικές Εορτές είναι α) *Τα Εισόδια της Θεοτόκου* (21 Νοεμβρίου). Αναφέρονται στην παράδοση του απόκρυφου πρωτευαγγελίου του Ιακώβου, κατά την οποία η Θεοτόκος σε ηλικία 3 ετών εισήχθη στο Ναό των Ιεροσολύμων, για να καθιερωθεί στην υπηρεσία του Κυρίου, β) *Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου* (25 Μαρτίου). Η εορτή αυτή μπορεί να θεωρηθεί και ως δεσποτική, είναι αρχαιότατη, γ) *Η Κοίμησις της Θεοτόκου* (15 Αυγούστου). Κατά τη μαρτυρία του Νικηφόρου Καλλίστου, ο αυτοκράτορας Μαυρίκιος, το τέλος του 6^{ου} αιώνα, όρισε να εορτάζεται η Κοίμηση σταθερά στις 15 Αυγούστου, ημέρα κατά την οποία εορτάζονταν τα εγκαίνια του Ναού της Γεσθημανή, όπου τιμούν το τάφο της Παναγίας. Θεωρείται μεγάλη Θεομητορική εορτή γι' αυτό και προτάσσεται σ' αυτή και νηστεία (1 -14 Αυγούστου).

Από αυτά γίνεται κατανοητό ο ρόλος και η θέση της Θεοτόκου στη λατρεία της Εκκλησίας. Η Μαρία αξιώθηκε να μετάσχει κατά τη φυσική της ενέργεια στην κοινή ενέργεια της θεότητας, δηλαδή στην ίδια τη ζωή του Θεού. Η Συγκατάθεση της στη σάρκωση του Υιού δεν ήταν μόνο ένας συντονισμός της ανθρώπινης θέλησης με το θέλημα του Θεού, αλλά ένα μοναδικό γεγονός αλληλοπεριχώρησης της ζωής του κτιστού και της ζωής του Άκτιστου. Γι' αυτό και η Εκκλησία αναγνωρίζει στο πρόσωπο της Παναγίας Θεοτόκου, εκείνο το κτίσμα, που – μόνο αυτό μέσα σε όλη τη δημιουργία του Θεού, υλική και πνευματική – έφτασε στην πληρότητα του σκοπού για τον οποίο υπάρχει στην κτίση: στην πληρέστερη δυνατή ενότητα με το Θεό, στην πληρέστερη πραγματοποίηση των δυνατοτήτων της ζωής...

Μαρία η Μαγδαληνή

Η Μαρία η Μαγδαληνή καταγόταν από την πόλη Μαγδαλά, όπως φαίνεται από την προσωνομία αυτής. Μοναδική πληροφορία σχετικά με την πατρίδα της Μαγδαληνής απαντάται στο Ματθαίου 15,39, όπου εκεί εξιστορείται ότι ο Ιησούς μετά το θαύμα της διατροφής των τετρακισχιλίων στην έρημο «*ἀπολύσας τούς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖο καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγδαλά*». Προφανώς η Μαγδαληνή γνώρισε τον Ιησού

κατά τη μετάβαση του εκεί. Η φήμη του Ιησού ως διδασκάλου και θεραπευτή ήταν πολύ διαδεδομένη, ώστε όπου μετέβαινε, τον ακολουθούσε πλήθος λαού. Άλλωστε, το πρόσφατο προς τη μετάβαση του στα όρια Μαγδαλά, γεγονός της κοσμοσυρροής στη τοποθεσία της Γαλιλαίας, όπου πραγματοποίησε το θαύμα του πολλαπλασιασμού των άρτων⁶⁵, ενισχύει την υπόθεση αυτή. Είναι φυσικό και λογικό να δεχθούμε ότι η Μαγδαληνή γνώρισε στην περιοχή της πατρίδας της τον Ιησού και αφού θεραπεύτηκε από Αυτόν, πίστευε τον Ιησού και τον ακολούθησε από ευγνωμοσύνη, με το να γίνει μαθήτρια Του. Την πληροφορία ότι η Μαρία η Μαγδαληνή θεραπεύτηκε από τον Χριστό, μας παρέχουν λακωνικότερα μόνο οι Ευαγγελιστές Μάρκος και Λουκάς.

Ο Ματθαίος αναφέρει ότι παρακολούθησε από μακριά, μαζί με τις άλλες γυναίκες, το Πάθος του Κυρίου, μέχρι πριν από τη Σταύρωση Του και ότι πήγε στον τάφο Του, το πρωί της μέρας που αναστήθηκε⁶⁶, ενώ ο Ιωάννης μαρτυρεί ότι η πρώτη η Μαγδαληνή είδε τον Αναστάνα Χριστό, ο οποίος της έδωσε εντολή να αναγγείλει στους μαθητές την Ανάσταση Του⁶⁷. Γενικά οι Ευαγγελιστές την περιλαμβάνουν

---

⁶⁵ Ματθ. 15, 30-39 & Μαρκ. 8, 1-10.

⁶⁶ Ματθ. 27, 55-56. 28, 1.

⁶⁷ Ιωαν. 20, 1-18.

ανάμεσα στις γυναίκες εκείνες, που ακολουθούσαν και υπηρετούσαν τον Χριστό και ήλθαν στο τάφο Του με αρώματα για να αλείψουν το σώμα Του.

Από πολλούς ερμηνευτές (κυρίως Δυτικούς), η Μαρία η Μαγδαληνή ταυτίζεται με την αμαρτωλή γυναίκα που άλειψε τα πόδια του Ιησού με πολύτιμο μύρο, και από άλλους με τη Μαρία την αδερφή του Λαζάρου. Οι ταυτίσεις όμως αυτές καθώς και διάφορες περίεργες υποθέσεις και παραδόσεις σχετικά με τη ζωή και το ήθος της, πριν ακόμη ακολουθήσει τον Κύριο, δε στηρίζονται σε μαρτυρίες της Καινής Διαθήκης. Σύμφωνα με την αρχαία εκκλησιαστική παράδοση, η Μαρία η Μαγδαληνή, έζησε τα τριάντα τελευταία χρόνια της ζωής της μέσα σε ένα σπήλαιο της Εφέσου, όπου και πέθανε. Η Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά τη μνήμη της την Κυριακή των Μυροφόρων (δεύτερη Κυριακή του Πάσχα) και ιδιαίτερα στις 22 Ιουλίου, καθώς επίσης και στις 4 Μαΐου, ημέρα ανακομιδής των λειψάνων της με το «φίλο του Χριστού» Λάζαρο.

Η πραγματική ή θρυλούμενη ζωή της Μαγδαληνής αποτέλεσε μεγάλη πηγή έμπνευσης για μεγάλους ζωγράφους όπως ο Τιτσιάνο, ο Ελ Γκρέκο (Θεοτοκόπουλος), ο Ρούμπενς και άλλοι που αναπαράστησαν τη σκηνή της μετάνοιας της, του θανάτου της κ.α. Επίσης πολλοί δραματουργοί εμπνεύστηκαν από αυτή, όπως για παράδειγμα ο μυστικοπαθής Φλαμανδός Μωρίς Μαίτερλινκ ο οποίος στο ποίημα του *Μαρία Μαγδαληνή* αναλύει με δύναμη τον ψυχικό κόσμο της Μαγδαληνής.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η Μαρία η Μαγδαληνή σε καμία περίπτωση δεν παρουσιάζεται ως μία αμαρτωλή γυναίκα, αλλά αντίθετα ως ενάρετη. Σε καμία περίπτωση επίσης δεν ονομάζεται πόρνη ή εκφράζεται κάποια σχετική υπόνοια για τέτοια διαγωγή πριν από την γνωριμία της με τον Ιησού. Χαρακτηριστικά τονίζεται για τη Μαγδαληνή ότι ήταν δαμονισμένη και θεραπεύτηκε από τον Ιησού και ότι αυτή πρώτη είδε τον Κύριο Αναστάντα.

Τόσο η σοβαρή ερμηνευτική παράδοση των Ευαγγελικών κειμένων τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση, όσο και η Υμνογραφία της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ουδέποτε χαρακτήρισαν τη Μαγδαληνή ως αμαρτωλή και πόρνη, αλλά αντίθετα

εξύμνησαν αυτή ως γυναίκα σώφρονα και ενάρετη, δια βίου παρθένο, αξιωθείσα της μεγάλης τιμής να δει πρώτη τον Χριστό Αναστάντα.

Μαρία & Μάρθα (Αδερφές του Λαζάρου)

Τυναικεία προσωπικότητα της Καινής Διαθήκης, γνωστή σαν αδερφή της Μάρθας και του Λαζάρου από την Βηθανία της Ιουδαίας. Την οικογένεια των τριών αυτών αδερφών αγαπούσε ιδιαίτερα ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος φιλοξενήθηκε κάποτε σπίτι τους⁶⁸. Το γεγονός αυτό της φιλοξενίας περιγράφεται με διαφορετικό τρόπο από τους δύο Ευαγγελιστές. Αλλά δεν αποκλείεται να πρόκειται για δύο διαφορετικές περιπτώσεις φιλοξενίας του Ιησού στο ίδιο σπίτι. Πριν από το γεύμα, η Μαρία κάθισε στα πόδια του Ιησού και προσηλώθηκε στη διδασκαλία Του, χωρίς να ενδιαφερθεί καθόλου για την απαραίτητη προετοιμασία του φαγητού. Ο Κύριος παρά τις διαμαρτυρίες της Μάρθας, επαίνεσε την Μαρία για την εκλογή της να ασχοληθεί δηλαδή με την πνευματική τροφή, την τροφή της ψυχής. Χωρίς ωστόσο, να υποτιμήσει και τη Μάρθα, η οποία φρόντιζε για το γεύμα, της απηύθυνε την παρομοιωδή πλέον φράση του: *«Μάρθα, Μάρθα μεριμνᾷς και τυρβάζῃ περί πολλά. Ἐνός δε ἐστὶ χρεία»*⁶⁹.

Όπως αναφέρει ο Ιωάννης, η Μαρία πήρε μια λίτρα πολύτιμου μύρου και άλειψε με αυτό τα πόδια του Χριστού, τα οποία αργότερα στέγνωσε με τα μαλλιά της. Εξαιτίας αυτού του επεισοδίου, πολλοί συγχέουν τη Μαρία με την αμαρτωλή γυναίκα, που επίσης άλειψε με μύρο τα πόδια του Κυρίου. Οι Ρωμαιοκαθολικοί μάλιστα την ταυτίζουν με τη Μαρία τη Μαγδαληνή. Η αδελφή όμως του Λαζάρου δε φαίνεται να είχε σχέση με το κύκλο των μυροφόρων γυναικών, στον οποίο άνηκε η Μαγδαληνή.

---

⁶⁸ Λουκ, 10, 38 εξ. και Ιωαν. 12, 1 εξ.

⁶⁹ Λουκ. 10, 41-42.

Η Μάρθα όπως αναφέραμε και νωρίτερα ήταν αδερφή του Λάζαρου και της Μαρίας από την Βηθανία. Στη βιβλική αφήγηση των ευαγγελίων αποκαλύπτεται ότι ο Ιησούς αγαπούσε τη Μάρθα, τη Μαρία και το Λάζαρο. Και οι δυο αδερφές πίστευαν στη θαυματουργική δύναμη του Ιησού⁷⁰. Από την περιγραφή της επίσκεψης του Ιησού στο σπίτι της⁷¹ φαίνεται πως ήταν πιστή Ισραηλίτισσα. Την πίστη της προς τον Ιησού την φανέρωσε με τη δήλωσή της κατά την ανάσταση του αδερφού της ότι πίστεψε ότι *«ο Ιησούς είναι ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, ο ερχόμενος εις τον κόσμο»*⁷². Επίσης αναφέρεται ότι *«ενησχολείτο εις πολλήν υπηρεσίαν»*⁷³, κάτι που προκάλεσε την παρατήρηση του Ιησού ότι *«μεριμνά και αγωνίζεται περί πολλά»* σε αντίθεση με την αδερφή της Μαρία η οποία εξέλεξε την αγαθή μερίδα, η οποία έχει μεγαλύτερη αξία από τα έργα της Μάρθας. Δεν πρέπει όμως να παραγνωρίζουμε το γεγονός ότι η Μάρθα σαν μεγαλύτερη είχε την ευθύνη της υποδοχής του Ιησού.

Τις τελευταίες μέρες της επίγειας ζωής Του, ο Ιησούς ήταν προσκεκλημένος στο σπίτι της⁷⁴. Η σχέση της με τον Ιησού πρέπει να ήταν αρκετά οικεία, για να παραπονεθεί μπροστά Του για την αδερφή της⁷⁵, καθώς αργότερα και για την αργοπορία Του να έρθει πριν ο Λάζαρος πεθάνει⁷⁶. Ο Ιησούς όμως πήρε τη ευκαιρία να της πει μια μεγάλη αλήθεια και να την ενθαρρύνει λέγοντάς της: *«Μάρθα μη φοβάσαι. Εγώ είμαι η ανάσταση και η ζωή»*⁷⁷.

Οι ερμηνευτές της Καινής Διαθήκης θεώρησαν τη Μαρία και τη Μάρθα σα σύμβολα δυο διαφορετικών κατευθύνσεων της χριστιανικής ζωής, ισοτίμων όμως

---

⁷⁰ Ιωαν. 11,3

⁷¹ Λουκ. 10, 38-42.

⁷² Ιωαν. 11,27.

⁷³ Λουκ. 10, 40.

⁷⁴ Ματθ. 21,17 & Μαρκ. 11,1.

⁷⁵ Λουκ. 10, 38-42.

⁷⁶ Ιωαν. 11, 1-3, 21.

⁷⁷ Ιωαν. 11, 25.

μεταξύ τους: της θεωρητικής και της πρακτικής αντίστοιχα. Σύμφωνα με μια παράδοση, η Μαρία, η Μάρθα και ο Λάζαρος πήγαν αργότερα στην Προβηγκία, όπου και πέθανε η Μαρία. Η Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά και τις δύο αδερφές ως αγίες στις 4 Ιουνίου, ενώ η Ρωμαιοκαθολική στις 22 Ιουλίου.

Άννα η Προφήτης

Προφήτισσα από τη φυλή Ασήρ, κόρη του Φανουήλ. Έμεινε χήρα σε νεαρή ηλικία και αφιέρωσε τον εαυτό της στο Θεό, μένοντας στο Ναό των Ιεροσολύμων ως τα βαθιά γεράματα της και λατρεύοντας το Θεό με νηστείες και προσευχές νύχτα και μέρα. Εκεί σε ηλικία 84 ετών, συνάντησε μαζί με το γέροντα προφήτη Συμεών, τον Ιησού βρέφος, όταν η μητέρα του Μαρία και ο Ιωσήφ, σύμφωνα με το Μωσαϊκό Νόμο τον πήγαν, σαράντα μέρες μετά τη γέννηση Του, να τον αφιερώσουν στο Θεό. Φωτισμένη από το Θεό η Άννα κατάλαβε ότι ο Ιησούς ήταν ο Μεσσίας που προσδοκούσαν οι ισραηλίτες και γι' αυτό ευχαριστούσε και δοξολογούσε το Θεό και παράλληλα ανακοίνωνε το μεγάλο γεγονός σε όλους τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ⁷⁸. Η μνήμη της Άννας εορτάζεται στις 28 Αυγούστου και μαζί με του Συμεών στις 3 Φεβρουαρίου.

Η Αγία Άννα

Η μητέρα της Παναγίας. Σύμφωνα με την παράδοση στο Πρωτευαγγέλιο του Ιακώβου, η Άννα σύζυγος του Ιωακείμ, ήταν στείρα. Μαζί με τον άνδρα της παρακαλούσε το Θεό θερμά, να τους απαλλάξει από τη «ντροπή» της ατεκνίας. Η προσευχή τους εισακούστηκε και άγγελος του Θεού ανήγγειλε στην Άννα ότι θα αποκτήσει παιδί. Τότε εκείνη σε ένδειξη ευγνωμοσύνης υποσχέθηκε να το αφιερώσει στο Θεό. Η Άννα γέννησε τη Μαρία, που αξιώθηκε να γίνει η Θεοτόκος.

---

⁷⁸ Λουκ. 2, 36-38.

Η Εκκλησία εορτάζει τη «σύναξη» του Ιωακείμ και της Άννας στις 9 Σεπτεμβρίου, τη θαυματουργή σύλληψη της Θεοτόκου από την αγία Άννα στις 9 Δεκεμβρίου και την κοίμηση της Άννας στις 25 Ιουλίου.

Μυροφόρες γυναίκες

Μυροφόρες (εκ του φέρω+μύρα= ο φέρων, κομίζω μύρα) καλούνται οι ευσεβείς εκείνες γυναίκες, οι οποίες ακολούθησαν το Ιησού από την Γαλιλαία⁷⁹ μέχρι και τον τάφο Του, παραμένοντας πιστές στη διδασκαλία Του. Σύμφωνα με την Παράδοση προσήλθαν στο μνήμα Του, για να αλείψουν το σώμα του Θεανθρώπου, αψηφώντας κάθε κίνδυνο. Ο κίνδυνος ασφαλώς ήταν μεγάλος, διότι ο τάφος φυλάγονταν από στρατιώτες, αλλά η τόλμη και το θάρρος αυτών των γυναικών ήταν τέτοιος που πρώτες αξιώθηκαν να ακούσουν το «πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαία, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθαι»⁸⁰.

Το γεγονός της ελεύσεως των μυροφόρων γυναικών στο τάφο του Ιησού, διηγούνται και οι τέσσερις Ευαγγελιστές (Ματθ. 27, 55-56, 61, 28, 1-11, Μαρκ. 15, 40-41, 47, 16, 1-11, Λουκ. 23, 49, 55-56, 24, 1-12, 22-24, Ιωαν. 20 1-2, 11-18). Οι Μυροφόρες ήσαν πολλές, μνημονεύουν ορισμένες κατ' επανάληψη ενώ για τις υπόλοιπες γίνεται παροδική αναφορά. Μνημονεύεται η Μαρία η Μαγδαληνή, στην οποία εμφανίστηκε και ιδιαίτερος ο Κύριος, η Μαρία του Ιακώβου και μητέρα του

---

⁷⁹ Λουκ. 23, 49

⁸⁰ Ματθ 28, 7.

Ιωσή, η Σαλώμη η σύζυγος του Ζεβεδαίου και μητέρα των αποστόλων Ιακώβου και Ιωάννου, η Ιωάννα η γυναίκα του Χουζά, η Μαρία και η Μάρθα οι οποίες ήταν αδερφές του Λαζάρου καθώς και άλλες.

Η μνήμη κάθε μίας από τις Μυροφόρες εορτάζεται ξεχωριστά από την Εκκλησία μας, αλλά λόγω της τόλμης και της ανδρείας που επέδειξαν με το να πάνε στο τάφο του Ιησού, η Εκκλησία μας τιμά τις γυναίκες αυτές γενικότερα, την τρίτη Κυριακή μετά το Πάσχα, η οποία ονομάζεται και Κυριακή των Μυροφόρων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

*Α*υτή είναι με κάθε δυνατή συντομία η διδασκαλία της Καινής Διαθήκης σχετικά με το θέμα της ισότητας των δύο φύλων. Η διδασκαλία αυτή ασκεί επί σειρά αιώνων βαθιά την επίδραση της στην ιδιωτική αλλά και τη δημόσια ζωή του Ελληνικού Έθνους. Αυτή εκπροσωπεί η Εκκλησία του Χριστού, η οποία και την προβάλλει ζηλοτύπως για το συμφέρον ολόκληρης της ανθρωπότητας. Χάρη του συμφέροντος τούτου και προς την ουσιαστική διασφάλιση της πραγματικής ισότητας των δύο φύλων, η Εκκλησία του Χριστού εκφράζει πάντοτε και κατά τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο την πλήρη αντίθεση της προς κάθε άλλη αντίληψη σχετικά με το γάμο και αξιώνει από τους αρμόδιους νομοθέτες περισσότερο σεβασμό, όχι μόνο προς τις ακατάλυτες αρχές του Ευαγγελίου, αλλά και προς τον ίδιο τον άνθρωπο, τους άνδρες και τις γυναίκες.

Η γυναίκα σε κάθε διεκδίκηση της χειραφέτησης της, ταλαντεύεται μεταξύ των δικών της δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του ανδρός. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει καθαρή αντίληψη για το ποια είναι τα όρια των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που υπάρχουν μεταξύ αυτής και του ανδρός της. Στο σημείο αυτό παραβιάζονται τα όρια της φυσικής ιδιοσυστασίας εκάστου των δύο φύλων, με τέτοιο τρόπο ώστε να φορτίζεται ο ψυχικός κόσμος αμφοτέρων με πλήθος από συμπλέγματα ενοχής και κατωτερότητας.

Το θέμα της καλύτερης εναρμόνισης των σχέσεων μεταξύ άνδρα και γυναίκας καθώς και το θέμα της ισότητας των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων αυτών δεν είναι κατά την Καινή Διαθήκη θέμα συμβιβασμών ή εκατέρωθεν διεκδικήσεων, αλλά άρσης των περί αυτών εκατέρωθεν παρεξηγήσεων.

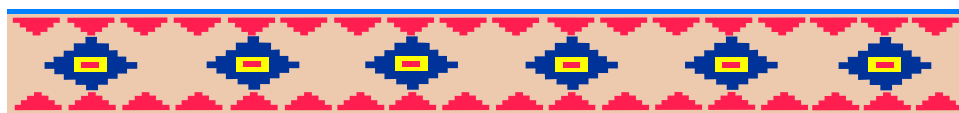
Θεωρητικά και πρακτικά δεν μπορεί να νοηθεί ισότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μεταξύ ανδρός και γυναικός, αν δεν νοηθεί ορθά και χωρίς καμία απολύτως σύγχυση η προσωπική αξία, η αποστολή και η ορθή θέση του άνδρα και της γυναίκας μέσα στην καθημερινή ζωή και την κοινωνία. Στη σημερινή κοινωνία, όλες οι πάσης φύσεως γυναικείες οργανώσεις, προσπαθούν να δώσουν μεγάλη σημασία στα κάθε λογής αντιχριστιανικά κινήματα, τα οποία έχουν ένα σκοπό, να

διαλύσουν τον θεοσύστατο θεσμό του γάμου και να προβάλλουν με κτηνώδη τρόπο την άσκηση της γενετήσιας ζωής μέσω του ελεύθερου πανσεξουαλισμού, μέσου του οποίου καταρρακώνονται ακόμη περισσότερο η ελευθερία και η προσωπικότητα της γυναίκας και εξουθενώνεται η όλη υπόσταση της.

Η γυναίκα κινδυνεύει να χάσει σήμερα, μέσω των αθεϊστικών, των μηδενιστικών και εξευτελιστικών διεκδικήσεων της, ότι κέρδισε μέσω της διδασκαλίας και της αγάπης του Ιησού Χριστού. Η Καινή Διαθήκη δεν αντιτίθεται καθόλου προς την αληθινή πνευματική εξύψωση αμφοτέρων των φύλων, ούτε προς την αληθινή έννοια του πολιτισμού. Αντίθετα αξιώνει την πλέον ουσιαστική εναρμόνιση των σχέσεων ανδρός και γυναικός, περισσότερο από οποιαδήποτε φεμινιστικό ή κοινωνικοπολιτικό κίνημα.

Ο θρήνος της Θεοτόκου για την Σταύρωση του υιού Της, τονίζει και δοξάζει τη μητρική αγάπη, αποκλειστικό προνόμιο της γυναίκας, ενώ ταυτόχρονα μυεί το πιστό στο κατανυκτικό κλίμα της Μεγάλης Εβδομάδος. Όλα αυτά, ως γενικές παρατηρήσεις, καταδεικνύουν ότι η γυναίκα μόνο παραμελημένη δεν είναι στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Με εξαίρεση το γεγονός ότι δεν μπορεί να γίνει ιερέας, η γυναίκα συμμετέχει σε όλα τα διακονήματα και λειτουργήματα της Εκκλησίας.

Ο κόσμος έχει σήμερα μεγάλη ανάγκη ουσιαστικής βελτίωσης των σχέσεων των δύο φύλων. Ο δρόμος προς την κατεύθυνση αυτή είναι ένας. Αυτός όσο δύσκολος και αν είναι ή όσο δύσκολος και αν φαίνεται, είναι ο μόνος σωτήριος γιατί φωτίζεται από το φως της Θείας διδασκαλίας του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού. Κάθε άλλη προσπάθεια, όσο και αν βρίσκει πρόσφορο έδαφος σε άλλες χώρες, δεν μπορεί να έχει θέση στη χώρα της Ελληνικής Ορθοδοξίας, διότι συνιστά την οπισθοδρόμηση, κυρίως διότι θα αποβεί εις βάρος της πραγματικής ισότητας των δύο φύλων...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΔΑΜΤΖΙΛΟΓΛΟΥ Ευανθίας, *Η Μαρτυρία του Ευαγγελιστή Ματθαίου για τη θέση της γυναίκας στην Εκκλησιαστική κοινότητα*, Εισηγήσεις Ζ' Συνάξεως Ορθοδόξων Θεολόγων Βιβλικών θεολόγων, *Το Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο. Προβλήματα μεταφραστικά, φιλολογικά, ιστορικά, ερμηνευτικά, θεολογικά*, Εκδόσεις Άρτος Ζωής, Αθήνα 1996.

ΑΔΑΜΤΖΙΛΟΓΛΟΥ Ευανθίας, *Ούκ ἔνι ἄρσεν και θῆλυ-Τα βασιλικά χαρίσματα των δύο φίλων*, Θεσσαλονίκη, 1998.

ΒΑΝΤΣΟΥ Κ., Χρήστου, *Είναι η γυναίκα ισότιμη με τον άντρα; Μια έρευνα*, Θεσσαλονίκη, 1980.

ΒΕΗΡ-SIGEL, Elisabeth, *Η ετερότητα του άνδρα και της γυναίκας*, περιοδικό Σύναξη: *Η γυναίκα στην Εκκλησία και τον Κόσμο*, τεύχος 36, σελ. 17-27, 1990.

ΓΙΟΥΛΤΣΗ Βασιλείου, *Θεολογία και διαπροσωπικαί σχέσεις κατά τον Μέγαν Φώτιον*, Θεσσαλονίκη, 1974.

ΓΚΟΥΜΑ Π., Γερμανού, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΛΕΙΑΣ, *Η Μητέρα*, Αθήναι 1975.

ΓΡΑΤΣΕΑ Γεωργίου, *Γυνή (Καινή Διαθήκη)*, Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 4^{ος}, σελ. 848-850, Αθήναι 1964.

ΕΥΤΥΧΙΑΔΟΥ-ΣΠΟΥΡΛΑΚΟΥ Αμαλίας, *Η Παναγία Θεοτόκος, τύπος Χριστιανικής Αγιότητας*, διατριβή επί Διδακτορία, Αθήναι 1990.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ευαγγέλου, *Γυνή (Εν τη Εκκλησία)*, Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 4^{ος}, σελ. 860-864, Αθήναι 1964.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΗΒΩΝ ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΙΑΣ, *Η Ορθόδοξη γυναίκα στην ενωμένη Ευρώπη. Πρακτικά διορθόδοξου ευρωπαϊκού συνεδρίου*, Εκδόσεις Επέκταση, Αθήνα 2001.

ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ Ευάγγελου, *Μαρία η Μαγδαληνή*, εκδόσεις Ορθοδόξου Τύπου, Αθήνα 1988.

ΚΟΛΙΤΣΑΡΑ, Ι.Θ, *Η Καινή Διαθήκη. Κείμενο-ερμηνευτική απόδοση*, Εκδόσεις Αδελφότης Θεολόγων η «Ζωή», Αθήνα 1985.

ΜΑΤΣΟΥΚΑ Νικολάου, *Η Εύα της Θεολογίας και η γυναίκα της ιστορίας*, περιοδικό Σύναξη: *Η γυναίκα στην Εκκλησία και τον Κόσμο*, τεύχος 36, σελ. 5-15, 1990.

NEWSTLE-ALAND, *Novum Testamentum Graece*, Deutsche Bibelgesellschaft, εκ.27^η, 1993.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Αντωνίου, *Οι άγιοι ως παράκλητοι των πιστών και τα χαρίσματα τους*, ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Κ.Κ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ, *Χαριστήριον*, έκδοση Ιεράς Μητρόπολης Θεσσαλονίκης, σελ. 731-746, Θεσσαλονίκη 1994.

ΣΙΩΤΟΥ Α. Μάρκου, *Η Καινή Διαθήκη περί της ισότητας των δύο φύλων*, Αθήνα 1982.

ΣΚΑΛΤΣΗ Ι. Παναγιώτου, *Γάμος και Θεία Λειτουργία. Συμβολή στην ιστορία και τη Θεολογία της Λατρείας*, Εκδόσεις Π.Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη, 1998.

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Μ. Αλέξανδρου, *Ποιμαντική Γάμου και οικογένειας προ των πνλών του 21^{ου} αιώνα*, Εκδόση Ι.Μητρόπολης Ηλείας, Αθήνα 1999.

ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ Δ. Αθανασίου, *Η Γυναίκα Εύα στην Παλαιά Διαθήκη και στο Κοράνιο*, Εκδόσεις Τέρτιος, 2002.

ΦΙΛΗ Χ. Λουκά, *Μυροφόροι*, Θρησκευτική και ηθική εγκυκλοπαίδεια, τόμος 9^{ος}, σελ.215, Αθήνα, 1966.

ΧΕΪΓΚΕΡ Ντέιβιντ, *Ναι, ο Ιησούς αγάπησε και τη γυναίκα. Η αποκατάσταση των γυναικών του τότε και του σήμερα*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1999.

ΧΟΥΒΑΡΔΑ Γ., *Η συνταγματική προστασία της ισοτιμίας των δύο φύλων και του θεσμού του γάμου και της οικογένειας*, Αθήνα, 1978.